Ազգ
Azg armenian daily
22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2003 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 192(2877)

Ըստ «Մամուլի ազատության դասիչի» Հայաստանը 90-րդ տեղում է

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՎՅԱՆ ՏՍՊԱՆ: «Լրագրողներ առանց սահմանի» միջազգային իրավապաշտպանական կազմակերպությունը հրապարակել է «Մամուլի ազատության դասիչի» երկրորդ վարկացուցակը, համաձայն որի Հայաստանը գրավում է 90-րդ տեղը: ԱՊՀ երկրներից ամենաբարձր վարկանիշը Վրաստանինն է՝ 73-րդ տեղը, Մոլդավիան 94-րդ տեղում է, Ղրղզստանը՝ 104, Ադրբեջանը եւ Տաջիկստանը՝ 113-րդ հորիզոնականում, Ուկրաինան՝ 132, Ղազախստանը՝ 138, եւ այլն:

Ռուսաստանը վարկացուցակում զբաղեցրել է 148-րդ հորիզոնականը, անցած տարվա համեմատությամբ իջնելով 27 կետ: Նախկին ԽՍՀՄ երկրներից ամենաբարձր ցուցանիշը ունեն Լատվիան՝ 11-րդ տեղ, Էստոնիան՝ 12-րդ, Լիտվան՝ 17-րդ: Ամենաազատ մամուլն ունեցող երկրներ են ճանաչվել Հյուսիսային Եվրոպայի երկրները՝ Ֆինլանդիան, Իսլանդիան, Նիդեռլանդները եւ Նորվեգիան:

ԱՄՆ-ի եւ Իսրայելի համար առանձին է գնահատվել մամուլի ազատության վիճակը նրանց կողմից զավթված տարածքներում: Այսպես, Մ. Նահանգները գրավում է 31-րդ տեղը ցուցակում, մինչդեռ Իրաքի ամերիկյան վարչակազմը 135-րդ տեղում է: Նման վիճակը բնութագրական է նաեւ Իսրայելի եւ նրա կողմից գրավված պաղեստինյան տարածքների համար՝ համապատասխանաբար 44-րդ եւ 146-րդ տեղերը:

Գահի տանող դժվարին ուղիները

Ադրբեջանի հետընտրական զարգացումները ԼՂՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահի մեկնաբանությամբ

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Ադրբեջանում այս օրերին տեղի ունեցող հետընտրական զարգացումները ավելի են հստակեցնում երկրի նորընտիր նախագահի իրական կերպարը, թեպետ Իլհամ Ալիեւի նախընտրելի լինելու տեսակետը դարձյալ մնում է գերակա:

ԼՂՀ Ազգային ժողովի արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովի նախագահ **Վահրամ Աթանեսյանի** կարծիքով, նախագահական ընտրություններից հետո Ադրբեջանն ավելի խոցելի ու արտաքին ուժերի կողմից կառավարելի է դարձել: Նրա խոսքերով, հետխորհրդային տարածքի նկատմամբ ձեւավորվել է մի այնպիսի վերաբերմունք, որով կարծես թե ամեն ինչ պայմանավորվում է արտաքին աշխարհի արձագանքով, եւ այս առումով Ադրբեջանը բացառություն չէ:

Ավագ Ալիեւը, Վ. Աթանեսյանի համոզմամբ, իր բազմափորձության շնորհիվ կարողանում էր խուսանավել Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ, միջազգային հանրությունը նրան ընդունում էր որպես ադրբեջանական ժողովրդի հոր, որն ընդունակ էր դժվարագույն որոշումներ կայացնել: Եվ եթե միջազգային հանրությունը շահագրգռված էր Ադրբեջանում այսպիսի իշխանությամբ, ապա այս դիտանկյունից Իլհամ Ալիեւի իշխանությունն անհամեմատ թույլ է լինելու:

Տես ➧ էջ 2

ԱՍՈՒԼԻՍ

«Արկադի Ղուկասյանը կենտրոնական դեմք է տարածաշրջանում»

Ասում է Հարավային Կովկասում Եվրամիության հատուկ ներկայացուցիչը

Երեկ ԱԳՆ մամուլի սրահում տեղի ունեցավ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի եւ Հարավային Կովկասում Եվրամիության հատուկ ներկայացուցիչ Հեյկի Տալվիտեի համատեղ ասուլիսը:

Ասուլիսի սկզբում ՀՀ արտգործնախարարը նշեց, որ սա պրն Տալվիտեի երրորդ այցելությունն է տարածաշրջան: Այցելությունը տեղի է ունենում Եվրամիություն-Հայաստան համագործակցության խորհրդի շրջանակներում, դա հայկական կողմին տալիս է Բրյուսելում սկզբնավորված երկխոսությունը շարունակելու հնարավորություն:

ԵՄ-Հայաստան հարաբերություններում նախարար Օսկանյանն ընդգծեց հետեւյալ երեք հարցերի կարեւորությունը. 1. Հայաստանի, հատկապես Հարավային Կովկասի տեղն ու դերը Եվրամիությունում, 2. Ղարաբաղյան հակամարտությունը, 3. Հայաստանի հարաբերությունների կարգավորումը հարեւան երկրների՝ առավելապես Թուրքիայի հետ:

Վերջում պրն Օսկանյանն ավելացրեց. «Այս հարցերը քննարկվել են պրն Հեյկի Տալվիտեի հետ հանդիպումներում: Արդյունքներից գոհ ենք եւ հանդիպումները գնահատում ենք դրական»:

Հարավային Կովկասում ԵՄ հատուկ ներկայացուցիչը հատուկ գոհունակությամբ արձանագրեց Հայաստանում մահապատժի վերացումը եւ օրենսդրական այն փոփոխությունները, որոնք ՀՀ Ազգային ժողովի օրակարգում են:

Տես ➧ էջ 3

Հեյկի Տալվիտեն եւ Վարդան Օսկանյանը ասուլիսի ժամանակ:

Ցեղասպանության զոհերի ապահովագրություններին արդարացի լուծում պահանջող նոր բանաձեւ

Ամերիկայի հայկական համագումարի վաշինգտոնյան գրասենյակից ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնում է, որ հոկտեմբերի 16-ին ԱՄՆ Կոնգրեսում հայկական հարցերով զբաղվող հանձնախմբի անդամներ Ադամ Շիֆն ու Ջորջ Ռադանովիչը ներկայացուցիչների պալատի նիստին են ներկայացրել «Հայազգի զոհերի ապահովագրությունների արդարացի լուծում» պահանջող մի բանաձեւ, որի ընդունման պարագայում ապահովագրական ընկերությունները պարտավորվելու են բաց անել այդ ապահովագրության վկայականների մանրամասները:

«Բանակցություններն ապահովագրական ընկերությունների հետ չափազանց դանդաղ են ընթանում: Ժամանակն է, որ Կոնգրեսն այս մասին հստակ արտահայտի իր դիրքորոշումը», ասել է Շիֆը:

Հայկական համագումարի գործադիր տնօրեն Ռոս Վարդանյանը Լոսանջելեսյան «Դեյլի նյուզ» թերթին տված հարցազրույցում ողջունել է այս քայլը՝ ասելով. «Մենք պաշտպանում ենք ցանկացած ջանք, որն ուղղված է հարթելու ճանապարհը դեպի արդարություն»:

Իրանը կկատարի ՄԱԳԱՏԷ-ի պահանջները

Իրանի անվտանգության գերագույն խորհրդի նախագահ Հասան Ռոհանին երեկ հայտարարեց, որ իր երկիրը պատրաստ է ստորագրել միջուկային էներգիայի օգտագործման միջազգային կազմակերպության՝ ՄԱԳԱՏԷ-ի պահանջագիրը: Մասնավորապես՝ Թեհրանն առկախելու է ուրանի հարստացման իր բոլոր ծրագրերը եւ, միաժամանակ, պատրաստվում է միջազգային տեսուչների առաջ բացել իր համապատասխան բոլոր օբյեկտներն առանց դրանց ստուգման վերաբերյալ կանխավ նախազգուշացում ստանալու:

Իրանյան այս զիջումները հավանաբար հետեւանք են նախորդ օրը Ֆրանսիայի, Մեծ Բրիտանիայի եւ Գերմանիայի արտգործնախարարների Թեհրան կատարած մեկօրյա այցի, որի ընթացքում, հանդիպելով նախագահ Խաթամիի եւ արտգործնախարար Խարազիի հետ, եվրոպացիներին հաջողվել է փոխզիջումների հարցում համոզել իրանյան կողմին: Հարցն այն է, որ Վաշինգտոնը վերոհիշյալ նախապայմաններից բացի Իրանից պահանջում է նաեւ դադարեցնել խաղաղ նպատակներով միջուկային իր ծրագրերի իրականացումը, որին հակառակվել են եվրոպացի 3 արտգործնախարարները, հաստատելով, որ Թեհրանն իրավունք ունի էներգամատակարարման նպատակներով միջուկային ուժ օգտագործել:

Փոխզիջման փաթեթի գործնականացման դեպքում Իրանը կարող է վերստին ներկրել բարձր տեխնոլոգիաներ, այդ թվում նույնիսկ՝ միջուկային:

ԲԱՆԳԿՈԿ

Ընդգրկուն շոշափումներ Բուշ-Պուտին բազմակի շփումներում

ԲԱՆԳԿՈԿ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինը հաղորդել է, որ Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տնտեսական համագործակցության շրջանակներում մեկուկես օրվա ընթացքում բազմակի շփումներ է ունեցել ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշի հետ: «Մենք բազմիցս ենք խոսել, անկաշկանդ մթնոլորտը հնարավորություն էր տալիս շոշափել բազմաթիվ միջազգային հարցեր, այդ թվում Իրաքի, Իրանի, Հյուսիսային Կորեայի առնչությամբ», լրագրողներին ասել է նախագահը:

Նա հիշեցրել է, որ Քեմփ Դեւիդում վերջերս հանգամանալի քննարկում էր տեղի ունեցել: Բանգկոկի գագաթաժողովի շրջանակներում անցկացված հանդիպումներն ու զրույցներն օգտակար էին ու թեեւ արմատական փոփոխություններ չեն եղել, այդուհանդերձ, ճշգրտվել են որոշ դիրքորոշումներ:

Պուտինը նշել է, որ գագաթաժողովի նիստերում Բուշը խոսել էր ոչ միայն ահաբեկչության, այլեւ տնտեսության մասին, մասնավորապես լավատեսորեն էր արտահայտվել ԱՄՆ-ի տնտեսության հեռանկարների մասին:

«Անկաշկանդ մթնոլորտ» Բուշի եւ Պուտինի միջեւ:

Ընթացիկ

Լեզվական խախտումներ կատարողները շատ են, իսկ վերահսկողների հնարավորությունները՝ սակավ: 1993 թ. ընդունված լեզվի օրենքն անցած տարիներին ունեցել է իր որոշակի դերակատարումը, իսկ 1995-ին սահմանադրության մեջ հայերենի՝ իբրեւ պետական լեզվի գերակայության ամրագրումը վկայությունն է ազգային դիմագծից չնահանջելու մեր որդեգրած սկզբունքի: Աներկբայելի փաստ է հայերենի՝ իբրեւ ազգակերտիչ հիմնական գործոնի եւ մեր ազգային ինքնության գլխավոր տարրի գիտակցությունը: Մեր պատմությունը, անցյալը եւ մշակույթը խարսխվում են հայերենի վրա, ուստի պատահական չէ լեզվի նկատմամբ անհանգստությունն ու մտահոգությունը, որի մասին երեկ լրագրողներին եւ հանրությանը տեղեկացրեց լեզվի տեսչության պետ **Լեւոն Գալստյանը**: Նա անդրադարձավ լեզվի օրենքի այն հոդվածներին, որոնք վերաբերում են արված ապրանքանշանի լեզվի մասին: Զանց առնելով հայրենական արտադրողների նման վարվելակերպի հոգեբանական (քաղաքակիրթ երեւալու սին մարմաջի) դրդապատճառները, լեզվի տեսչության պատասխանատուներն առաջարկում են փոփոխություն մտցնել գովազդի օրենքում. ապահովել ապրանքանշանային հայերեն տարբերակը: Ցուցանակներում լեզվական խախտումների պարագայում լեզվի տեսչությունը համապատասխան հայցով սովորաբար ներկայանում է դատարան, սակայն պատժաչափերն այնքան են (5-6. 000 դրամ), որ գովազդատուին ավելի ձեռնտու է վճարել համապատասխան գումարը, քան վերացնել լեզվական խախտումները կամ ապամոնտաժել հիշյալ վահանակը: Երեկ լեզվի տեսչության, քաղաքապետարանի համապատասխան ծառայության եւ Կենտրոն թաղապետարանի աշխատակիցները համատեղ ստուգայց են անցկացրել Երեւանի կենտրոնում, արձանագրել առկա փաստերը:

Առաջարկվում է սահմանել գումարային նոր պատժաչափեր՝ առավելագույնը 200 դոլար (այժմ գործում է շուրջ 25.000 դրամի պատժաչափը): Բացի տուգանքներից՝ առաջարկվում է քաղաքապետարանի իրավասության սահմաններում լուծել վահանակների ապամոնտաժման կամ հանելու հարցերը:

Յուրաքանչյուր ոք, ով հանրությանը պարտավորված է որեւէ խոսք ասելու, նա կրողն է տվյալ երկրի պաշտոնական լեզվի: Այս համատեքստում պրն Գալստյանն անդրադարձավ ՀՀ ռադիո-հեռուստատեսության լեզվական ընդհանուր մակարդակին (տպագիր մամուլի լեզվի վիճակը համարվեց բավարար): Ռադիո-հեռուստատեսային որոշ ծրագրերի լեզուն վտանգավոր է հատկապես երիտասարդության համար՝ նրանց լեզվագիտակցության մեջ առաջացրած ավերածությունների պատճառով, քանի որ էկրանից հնչած հայերենը նրանք ընդունում են իբրեւ կանոն: Որքան էլ խոսքի ազատությունը լավ է, ըստ լեզվի տեսչության պետի, լեզվական ներքին գրագիտությունն անհրաժեշտ է եւ հավելեց, որ իրենք արձագանքում են լեզվաքերականական աղաղակող փաստերին եւ չեն միջամտում լրագրողների լեզվատրամաբանական բնույթի խախտումներին, դրանք դիտելով իբրեւ տվյալ լրագրողի լեզվամտածողության ինքնատիպության արտահայտություն:

Իրենց համար մտահոգիչ է այն փաստը, որ որոշ պատգամավորներ բավարար չափով տիրապետելով հայերենին, նախընտրում են ազատություն տալ իրենց խոսքին՝ անմիջական երեւալու կեղծ ցանկությամբ. տուրք տալով այն կանխակալ կարծիքին, թե ժողովրդի հետ ժողովրդի լեզվով պիտի խոսել: Լեզվի տեսչության ուղարկած հորդորակն Ազգային ժողով գուցե նման պատգամավորներին ստիպի վերահսկելու իրենց բանավոր խոսքը (դրանով նաեւ հայերեն կսովորեն):

Պրն Գալստյանն անդրադարձավ տերմինաբանության եւ լեզվական այլ բնույթի խնդիրներին եւս: Քանի որ որեւէ հասարակության համար առհասարակ շահեկան է գործածվող հասկացությունների միասնությունը, ուստի լեզվի տեսչությանն առընթեր լեզվի բարձրագույն խորհուրդը զբաղվում է տերմինները ճշգրտելու, հասկացությունները մեկ ընդհանուր համակարգի բերելու հարցերով: Առաջարկվեց տուրք չտալ ոչ օտարամոլությանը, ոչ մաքրամոլությանը, ընտրել միջին վիճակ, չկատարել մեխանիկական թարգմանություն, գտնել բառի իմաստային ճշգրիտ համարժեքը՝ լեզվաքերականական որոշակի սկզբունքներ պահպանելով:

Ռուսալեզու կրթության հարցը նորից դառնում է արդիական, որովհետեւ ՀՀ-ի ազգությամբ հայ քաղաքացին իր երեխայի կրթության ապագան փորձում է կապել այլ լեզվի հետ, պատճառաբանելով, թե Ռուսաստան պիտի մեկնի: (Հայաստանում գործում է 12 դպրոց, որտեղ դասավանդումը ռուսերեն է):

Լեզվի տեսչությունը խնդիր է դրել ուսումնասիրել նման փաստերը (սա բնավ չի վերաբերում ազգային փոքրամասնություններին, ովքեր հնարավորություն ունեն իրենց կրթությունը մայրենի լեզվով մեր պետության հովանավորությամբ կազմակերպելու), ներկայացնել ԿԳ նախարարին եւ «կարգավորել այս հարցերն առանց ցնցումների»:

Պրն Գալստյանը լեզվի տեսչության հայտարարությունը (նոյեմբեր ամսին մայրաքաղաքում լեզվական համալիր ստուգումների եւ գովազդի ու ցուցանակի լեզվին ներկայացվող պահանջների խախտման դեպքում օրենսդրությամբ թույլատրելի պատասխանատվության բոլոր միջոցները կիրառելու մասին) ընթերցելուց հետո կատարեց հավելում՝ հղում անելով լեզվաքաղաքականության պետծրագրի կարեւոր մեկ դրույթին. «Պետական լեզվի՝ հայերենի գերակայության ապահովումն ազգային անվտանգության գործոն է եւ մեր հետագա գործելակերպը բխելու է ուղղակիորեն այս դրույթից»:

Հայաստանում հայերենի գերակայության մասին ընդհանրապես

լեզվական խախտումներին՝ գովազդ-ցուցանակների, գործավարության, հրապարակային խոսքի պարագայում, ինչպես նաեւ կրթական համակարգում դասավանդման լեզվի եւ դասարանների համալրման խնդիրներին: Առկա լեզվավիճակի ամփոփ նկարագիրը տալով, պրն Գալստյանն անդրադարձավ ծրագրերին եւ անելիքներին:

Ինչ է կատարվում, ըստ լեզվի պետտեսչության պետի, մեր մայրենիի հետ այսօր: Բավարա՞ր է արդյոք գովազդ-ցուցանակների հայերենը բովանդակային իրենց առումով կամ համապատասխանո՞ւմ է ընդունված օրենքներին: Գովազդի օրենքը սահմանում է, որ ՀՀ-ում գովազդի լեզուն հայերենն է, կարելի է անհրաժեշտության դեպքում զուգակցել այլ լեզուներով՝ համեմատաբար փոքր տառաչափերով, ծավալով չգերազանցելով պետական լեզվով տարբերակին: Ըստ լեզվի տեսչության աշխատակիցների ստուգայցերի արդյունքի, գովազդների ճնշող մեծամասնության լեզուն հայերենն է: Սակայն ապրանքանշանները (լոգոտիպեր) ներկայացված են անգլերենով: Սա ընդունելի է օտար ծագում ունեցող ապրանքների կամ օտար կազմակերպությունների պարագայում, սակայն տարօրինակ է հայրենական արտադրողների դեպքում, երբ իրենց ձեռներեցությունն ուղղված է առաջին հերթին ներքին սպառողին: Եվ զարմանալի է, որ նրանք շարունակում են արտոնագրային վարչությունում ապրանքանշանը գրանցել անգլերենով: Երեւույթի պատճառն այն է, որ գովազդի օրենքում վերապահում է

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Գահ տանող դժվարին ուղիները

Սկիզբը էջ 1

Ակնհայտորեն արտաքին միջամտությամբ նախագահ ընտրված կրտսեր Ալիեւը կախված է մնալու արտաքին ուժերի կամքից, մանավանդ որ սեփական ժողովրդի հեղինակությունը չի վայելելու: Այս խնդիրը, ըստ խորհրդարանականի, ադրբեջանական ժողովուրդն իր ամբողջ լրջությամբ չի ընկալում, ինչպես նաեւ վերլուծաբանների մեջ դեռեւս նկատելի չէ նման անհանգստություն:

«Ազգի» թղթակցի այն հարցին, թե ղարաբաղյան կարգավորման առումով այս հեռանկարն ինչքանով է մտահոգիչ, ԼՂՀ ԱԺ պատգամավորը պատասխանեց, որ այս ամբողջի ֆոնի վրա կասկածում է Իլհամ Ալիեւի՝ ղարաբաղյան կարգավորման հարցում կշռադատված որոշում ընդունելու կարողությանը, որովհետեւ պարտադրված է կատարելու իրեն աջակցած ուժերի կամքը: Մինչդեռ ղարաբաղյան հիմնախնդրի լուծման գործում մեծ է ոչ թե արտաքին, այլ ներքին գործոնը: Ըստ Վ. Աթանեսյանի, դա այնպիսի կարգավորում է, որը ենթադրում է փոխադարձ զիջումներ, եւ սա վերաբերում է բոլոր կողմերին: Մինչդեռ ոչ լեգիտիմ ճանապարհով ընտրված եւ ժողովրդի բացարձակ մեծամասնության վստահությունը չվայելող նախագահի համար, անշուշտ, դժվար է լինելու նման վճռական քայլերի դիմելը:

Վ. Աթանեսյանը գտնում է, որ հակամարտող կողմերի հասարակական-քաղաքական շրջանակները պատրաստ չեն փոխզիջումների, ինչն ընդգծել են նաեւ միջնորդ երկրների ներկայացուցիչները Ալիեւ-Քոչարյան ուղղակի բանակցությունների ընթացքում: Տվյալ դեպքում կարեւորվում է ուժեղ, օրինական իշխանության խնդիրը, ինչը թերեւս բացակայում է Ադրբեջանում:

Առկա պայմաններում ինչքանո՞վ է հավանական լիարժեք բանակցային գործընթացը: Այս հարցին ԱԺ մշտական հանձնաժողովի նախագահը պատասխանեց, որ ինքը կասկածներ ունի նաեւ լիարժեք բանակցությունների կայացման հարցում, որոնք ավելի են խորանալու, եթե հարեւան երկրում ներքաղաքական դիմակայությունն ուժեղանա: Այդուհանդերձ, բանակցությունները կարելի է ցանկացած ժամանակ էլ սկսել, քանի որ տվյալ իրավիճակում ներքաղաքական կացությունը պայմանի անհրաժեշտություն չի առաջադրում: Պարզապես պետք է, որ Իլհամ Ալիեւը հոգեբանորեն պատրաստ լինի դրան: Սակայն եթե նա, քաղաքական ինքնահաստատման այլ կռվաններ չունենալով, չկարողանա առաջընթաց ապահովել ղարաբաղյան կարգավորման հարցում, ապա որդեգրելու է առավել արմատական ազգայնականություն, ինչն, ի դեպ, ընդդիմության քաղաքական գործիքն է: Իսկ դա խիստ վտանգավոր է տարածաշրջանի համար եւ մասնավորապես ղարաբաղյան կարգավորման տեսանկյունից:

Համալիր առումով, ըստ Վ. Աթանեսյանի, գնահատելի իրավիճակն ու հեռանկարները կպարզորոշվեն համանախագահների տարածաշրջան այցելելուց հետո, ինչը ենթադրվում է առաջիկայում:

ԼՐԱԳՐՈՂԱԿԱՆ ՀԵՏԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ

Հասարակությունից մեկուսացածները

Քննարկումների կլոր սեղանին

Հետաքննող լրագրողների ընկերակցության «Հասարակությունից մեկուսացածները» ծրագիրը սոցիալական հետազոտության փորձ էր, որ իրականացվեց Կոտայքի մարզի 12 գյուղերում: Հետաքննողները իրողություններ արձանագրեցին, որոնք առանց նրանց միջամտության գուցե թե այս պահին չարժանանային իրավասու կառույցների ուշադրությանը: Իսկ սոցիալական խոցն ինչքան շուտ է հայտնաբերվում, այնքան հեշտ է դեղատոմս առաջարկել: Այն բոլոր հիմնախնդիրները, որ այսօր ծառացել են գյուղում, ոչ միայն թշվառության, այլեւ գյուղացու անտեղյակության հետեւանք են՝ իր ապրած հասարակության օրենքների ու կարգերի մասին: Եվ նրան հեշտությամբ խաբում են գյուղական նորօրյա ցեցերը՝ ծննդյան վկայականի համար 1000, 2000 դրամ պահանջելով (երբ պետական վճարն ընդամենը 100 դրամ է), յուրաքանչյուր ծննդաբերություն թալանի վերածելով, ցանկացած տեղեկանք տալու համար դրամ պահանջելով: Եվ գյուղական ընտանիքներում այսօր ավելի ու ավելի հաճախ կարելի է հանդիպել երեխաների, որոնք ծննդականներ չունեն, կանանց, ովքեր ծննդաբերել են տանը, հաշմանդամների, որոնք կարգ ստանալու համար չեն համարձակվում բժշկի դիմել:

Եթե ծննդյան գրանցումներ չեն լինում, ապա եւ մահվան դեպքերն առավել եւս որեւէ փաստաթղթով չեն ամրագրվում: Բնականաբար, եւ առողջապահության նախարարությունը, եւ վիճակագրական ծառայությունը երբեք հավաստի տվյալներ չեն կարող տալ ոչ ծնելիության, ոչ մահացության աճի կամ անկման մասին, քանի որ նման փաստերին տեղյակ չեն, եւ ոչ էլ դրանք վերահսկելու որեւէ մեխանիզմ է գործում: Շատ գյուղերում կանայք հարկադրված են ծննդաբերում տանը, որովհետեւ հիվանդանոցը մարզկենտրոնում է, եւ այնտեղ հասնելը գյուղական անանցանելի ճանապարհի պատճառով (պատկերացրեք, թե ինչ է կատարվում ձմռանը) պարզապես անհնար է:

Սոցիալական իրականության հիմնիվեր խեղաթյուրման պատճառով շատ հաճախ ընտանեկան նպաստների համակարգում հայտնվում են ոչ ամենակարիքավորները: Հաշմանդամը հաշմանդամության բալ չի ստանում, որովհետեւ կարգ չունի, սեփականաշնորհված հողատարածք ունեցողը կորցնում է բալերը, որովհետեւ «ունեցվածք ունի», թեեւ միջոց չունենալու պատճառով չի մշակում: Այս եւ այսօրինակ այլազան ցավերը, որոնցով տառապում է այսօրվա գյուղացին, ներկայացվեցին առողջապահության, սոցապ, արդարադատության նախարարությունների՝ քննարկմանը հրավիրված իրավասուներին: Նրանք խոստացան հնարավոր ստուգումներ անել՝ սոցիալական մարտավարության թեկուզ նեղլիկ տարածքում: Մանր ու մեծ խնդիրներ չեն լինում: Երեւութական «մանր» խնդրի բացասական ներգործությունը նույնպես կարող է անդառնալի կորուստների պատճառ դառնալ հասարակության համար:

Կ. Գ.

Միջնորդություններ դատավարությունը ձգձգելու նպատակով

Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին ատյանի դատարանում երեկ շարունակվեց «Հոկտեմբերի 27»-ի գործով դատավարությունը: Դատարանում ընթերցվեց ամբաստանյալ Նաիրի Հունանյանի ուղերձը Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին: Ընդհանուր առմամբ ուղերձը եւս մեկ անգամ ապացուցեց Հունանյանի մտավոր եւ հոգեւոր կարողությունների մեջ հայտնի վիճակը: Դրանում համոզվելու համար ողջ ուղերձին բնավ էլ պետք չէ ծանոթ լինել:

Մասնավորապես, Հունանյանն ուղերձում նշում էր, թե կարողացել է տուժողների ներկայացուցիչներին ներգրավել իր կողմը եւ այդկերպ ձեւավորել ընդհանուր մեծ բանակ: Ըստ Հունանյանի, մնում է միայն, որ իր կողմը գրավի մեղադրողներին եւ ամեն ինչ կվերջանա:

Հետաքրքրական է, որ դատավարության ընթացքում այս կամ այն գործողությունները, ըստ Հունանյանի ուղերձի, հանրապետության նախագահի եւ Սերժ Սարգսյանի դեմ են:

Ուղերձում, բնականաբար, առկա էր թերեւս նաեւ շանտաժ: Մասնավորապես դիմելով ՀՀ նախագահին, Հունանյանը վերջինիս համար կարեւորեց իր անձը, ընդգծելով, որ պետք չէ իրեն թերագնահատել: Այնուհետեւ, ըստ Հունանյանի, հանրապետության նախագահն օգտագործել է Նաիրի Հունանյանի գործոնը, այդպիսով ծառայություն ստանալով Հունանյանից:

Հունանյանը դատարանին ներկայացրեց նաեւ մի շարք միջնորդություններ՝ հսկայական նախաբաններով: Ոչ ավել, ոչ պակաս, Հունանյանն, ասենք միջնորդում էր կրկնակի փորձաքննություն անցկացնել, ինչը, հասկանալի է, կերկարաձգի դատավարության ավարտը:

Ա. Հ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն /հեռ. 582483
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN /phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ըմբացիկ

Այն ամեն լավը, ինչով հասկանցվում էր խորհրդային կրթական համակարգը, անկախացումից հետո հաջողությամբ տապալվեց: Գլխապատառ դպրոցն ու բուհն էլ նետեցին շուկայական հարաբերությունների մեջ՝ այնպիսի փորձությունների ենթարկելով նրանց, որ հիմնիվեր խառնվեց ամեն ինչ: Պետականի հետ կողք-կողքի մասնավոր բուհերի իսկական բում սկսվեց, բանը հասավ այնտեղ, որ նույնիսկ վրաններում ու ժամանակավոր տնակներում ինքնաբույս համալսարաններ ծլեցին: Ուսումնապաշտության ոգուն հավատարիմ ծնողներն իրենց զավակներով լցրեցին մասնավոր բուհերը, քանի որ անունը բուհ է, եւ եթե վճարունակ ես, կարող ես բավարարել կրթական բաղձանքդ: Ընդհանուր խառնաշփոթի մեջ աստիճանաբար հետին պլան մղվեցին պրոֆտեխուսումնարանները, միջին մասնագիտական, արհեստագործական հաստատությունները, հետո իսպառ անհետացան: Ուսման հետ գլուխ չունեցող, բայց արհեստների ու բանվորական մասնագիտությունների հանդեպ սեր ու հմտություններ ունեցող պատանիների ու երիտասարդների մի մեծ զանգված կամ համալրեց պարապ-սարապների դասը կամ էլ հարկադրաբար հայտնվեց բուհում:

Պարձ ի շրջանս խորհրդային

Ազգային ժողովը երեկ քննարկում էր «ՀՀ կրթության մասին» օրենքում լրացումներ անելու նախաձեռնությունը

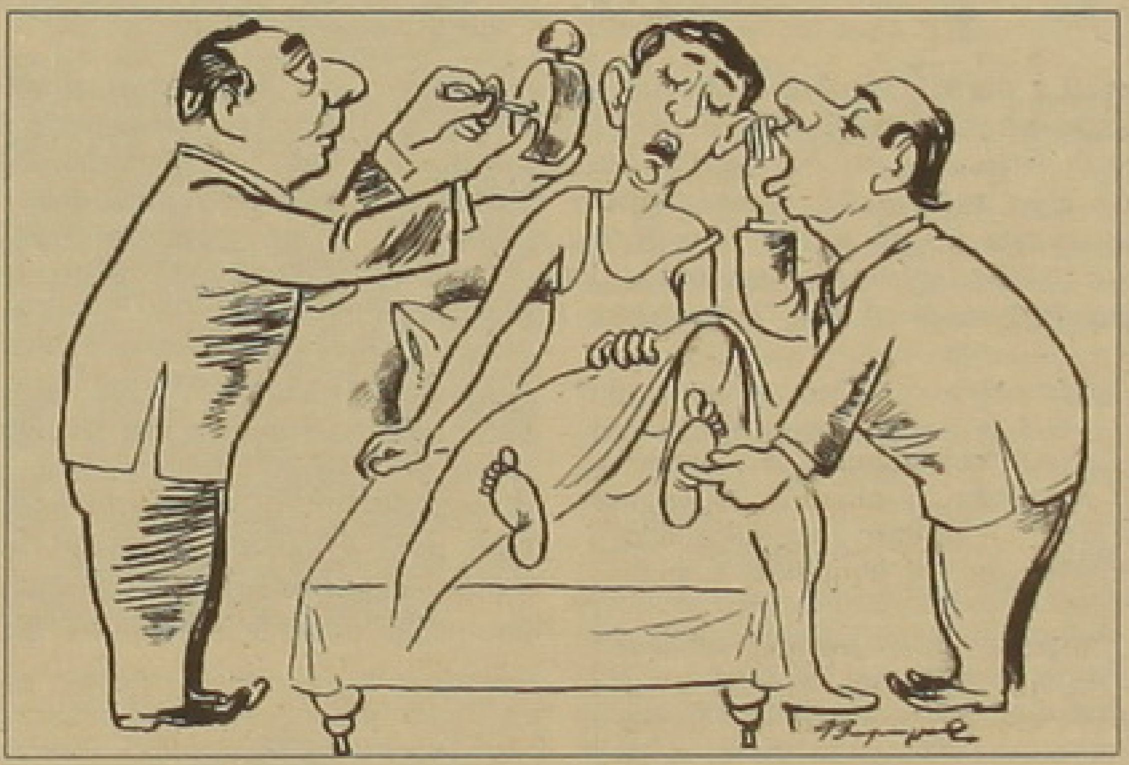

Այս ամենի հետեւանքը եղավ այն, որ այսօր նախկինում տարածված այնպիսի մասնագիտություններ, ինչպես օրինակ, փականագործությունը, պատշարությունն ու զոդումը (եւ այլն) աշխատաշուկայից վերացան: Այսօր հաճախ ենք լսում, որ այս կամ այն, հատկապես շինարարական ձեռնարկությունները շինարար-բանվորների խիստ կարիք ունեն, որն այդպես էլ չի հաջողվում բավարարել: Եթե այդպիսի արհեստավորներ հայտնվում էլ են, ապա նրանց միջին տարիքը սովորաբար 50-60-ի սահմաններում է: «Կրթության մասին» օրենքի նոր լրացումը փաստորեն խնդիր է ներկայացնում՝ վերակենդանացնել արհեստագործական ուսումնարանների ջախջախված կառույցները: ՀՀ կրթության ու գիտության նախարար Սերգեյ Երիցյանի՝ ԱԺ ամբիոնից հնչեցրած տեղեկությամբ, այսօր «քոլեջ» անվան տակ 74 կրթարաններ կան, որոնք գրեթե իրականացնում են նախկին պրոֆտեխուսումնարանների ֆունկցիան: Որոշ դպրոցներ, ինչպես Շիրազի անվանը, հիմնական դասընթացին զուգընթաց բրուտագործություն, կար ու ձեւ են ուսուցանում: Բայց այս ամենը տարերային է, չհամակարգված, եւ երբեմն խնդրի լուծում լինել չի կարող: «Կրթության մասին» օրենքում նոր լրացումը նախատեսում է արհեստագործական հատուկ հոսքերի հիմնում հանրակրթական դպրոցների 8-րդ դասարանից հետո, նաեւ քոլեջներում, մինչեւ այն ժամանակահատվածը, երբ (ըստ կրթության նախարարի տեղեկացման), առանձին օրենք կմշակվի արհեստագործական ուսումնարանների մասին:

Ամեն ինչ քաղաքականացնելու սիրահար, անխոնջ պատգամավոր Արշակ Սադոյանն, այնուամենայնիվ, դաժան որակումներ տվեց օրենսդրական նախաձեռնությանը: «Ասում են՝ դժոխքի ճամփան սալահատակում են բարի նպատակներով: Հիմա գեղեցիկ խոսքերով, բարի ցանկություններով փորձ է արվում քանդելու հանրակրթական միջնակարգ դպրոցը: Ամբողջ աշխարհում անցնում են 11,12-ամյա ուսուցման, իսկ մենք 10-ամյան էլ շատ ենք համարում»: Ըստ պատգամավորի, միջնակարգ դպրոցը թանկ է նստում պետության վրա եւ հիմա վճարովի արհեստագործական հոսքերով փորձում են տեղը հանել: Եվ փաստորեն, 9-րդ, 10-րդ դասարանները վճարովի են դառնալու: Սակայն օրենսդրական նախաձեռնության հեղինակներից Հրանուշ Հակոբյանը փոշեցրիվ արեց Սադոյանի տագնապներն այս առթիվ: Նա հայտարարեց, որ մեր պետության յուրաքանչյուր դպրոցականի վրա տարեկան ծախսը կազմում է 27 հազար դրամ, արհեստագործական ուսումնարանների դեպքում կկազմի 97 հազար, իսկ եթե ուսանողը կրթաթոշակ էլ ստանա, ապա այդ գումարն արդեն կազմելու է 136 հազար դրամ: «Այս օրենքը գալիս է ոչ թե քանդելու ու ավերելու, այլ եղածը գոնե պահպանելու: 70 տարի պրոֆտեխուսումնարանները գործել են, 90-ական թթ. համակարգը փլուզվեց, հիմա փորձում ենք վերականգնել»: Իհարկե, պարզ ճշմարտություն է, բոլորը չէ, որ պետք է եւ կարող են գիտնական դառնալ ու բուհ ավարտել: Մարդկանց մի ստվար հատված, անշուշտ, աշխատելու է: Բայց թե երբ եւ ինչպես կհաջողվի մաս-մաս արված ու կենսազուրկ հին համակարգն իրապես կյանքի կոչել՝ պատգամավորները չեն նշում: Հենց ժամկետներն են, որ նախագծային ոչ մի հանձնարարականի չեն ենթարկվում:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Ռոբերտ Նազարյանի նոր պաշտոնի 100, ավելի ճիշտ՝ 110 օրը

Բնական մենաշնորհների կարգավորման հանձնաժողովի նախագահ Ռոբերտ Նազարյանը (Երեւանի նախկին քաղաքապետ) երեկ ասուլիս էր հրավիրել իր պաշտոնավարման 100 օրվա կապակցությամբ: Ինչպես հանդիպման հենց սկզբից ճշգրտեց պրն Նազարյանը, ինքն արդեն հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնում է 110 օր:

Իր պաշտոնավարման 100 օրվա առումով ասուլիս հրավիրելը Ռոբերտ Նազարյանը բացատրեց մի շարք հարցադրումների պատասխան տալու հասարակական պահանջով:

Նախկին քաղաքապետը ներկայացրեց հանձնաժողովի գործունեության ոլորտը, գործառույթները, ապա անդրադարձավ իր պաշտոնավարման ընթացքում կատարված աշխատանքներին: Այնուհետեւ Ռոբերտ Նազարյանը պատասխանեց լրագրողների հարցերին ըստ էության անկարեւոր նյութերով ներկայացնելով ասուլիսի նպատակը:

Բնականաբար, լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին նախ եւ առաջ հետաքրքրում էր, թե ինչպիսի հեռանկար է ակնկալվում գազի, ջրի եւ էլեկտրաէներգիայի սակագների վերջերս քննարկվող բարձրացման առումով:

Ռոբերտ Նազարյանը խոսեց գրեթե այն ամենից, ինչ կարող էր կապված լինել սակագին հասկացության հետ, սակայն, ըստ էության, չպատասխանեց այդ հարցադրմանը: Միայն գազի ոլորտի կապակցությամբ պրն Նազարյանը նշեց, որ արդեն «Հայռուսգազարդը» ներկայացրել է հայտ, որում կան այնպիսի գործոններ, որոնց դեպքում հնարավոր է սակագնի բարձրացում: Ի դեպ, Նազարյանի խոսքով, հենց սակագնի մեծության առումով տարաձայնություն կա «Հայռուսգազարդի» եւ հանձնաժողովի միջեւ:

«Հայռուսգազարդի» ներկայացրած հայտն արդեն ընդունվել է հանձնաժողովի վարույթ եւ կքննարկվի 3 ամսվա ընթացքում: Այսինքն՝ կարելի է ենթադրել, որ այդ ժամկետի ավարտից հետո առանց այլեւայլության պարզ կլինի, թե որքան եւ երբվանից կբարձրացվի գազի սակագինը:

Որոշ հարցեր Ռոբերտ Նազարյանին տրվեցին որպես նախկին քաղաքապետի: Պրն Նազարյանը հարկ համարեց շեշտել, որ քաղաքապետի պաշտոնից հրաժարվել է կամովին: Ինչ վերաբերում է վերջին շրջանում հողահատկացումների առումով չարաշահումների մասին հրապարակումներին, նախկին քաղաքապետը պաշտոնապես հայտարարեց, որ եթե շինարարությունն իրականացվել է քաղաքապետի որոշմամբ սահմանված փաթեթի շրջանակներում, ապա դրանք օրինական են: Փաթեթ ասվածը Ռոբերտ Նազարյանը բացատրեց նրանով, որ սրճարանի համար տարածք տրամադրելիս պարտադրվել է մանկական խաղահրապարակի կառուցում, ամրագրվել է, որ սրճարանային կառույցները լինեն թեթեւ, ոչ հիմնավոր:

«Այս» տեսակի կառույցներից զատ մնացյալն անօրինական է: Եվ որքան էլ տարօրինակ է, Ռոբերտ Նազարյանը խոստովանեց, որ չի կարողացել պայքարել անօրինականությունների դեմ, ինչն էլ պաշտոնից հրաժարվելու պատճառներից մեկն էր:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԹԲԻԼԻՍԻ

Սայաթ-Նովայի դպրոցում՝ հայոց լեզու եւ հայ գրականություն

2003 թ. ուսումնական տարվանից Թբիլիսիի Սայաթ-Նովայի անվան թիվ 98 ռուսական միջնակարգ դպրոցի 5-11-րդ դասարանցիները սովորում են հայոց լեզու եւ հայ գրականություն առարկաները:

Այս փաստն ուրախալի բացառություն է թբիլիսահայ դպրոցական կյանքում՝ հաշվի առնելով, որ նոր սերունդը հայերենի նկատմամբ անտարբեր է, իսկ ծնողները նախապատվություն են տալիս երեխաներին ուղարկել ռուսական, նաեւ՝ վրացական դպրոցներ:

Թբիլիսիում հայ բնակչության թիվը, չնայած արտագաղթին եւ ազգափոխությանը (հայության վրացականացմանը), անցնում է 100 հազարից, իսկ քաղաքում մնացել է հայկական երեք դպրոց (1950-ական թթ. 30-ից ավելի էր), որտեղ ամեն տարի դժվարությամբ են առաջին դասարաններ հավաքվում:

Քաղաքի հայահոծ Հավլաբար թաղամասում գտնվող թիվ 98-րդ ռուսական դպրոցը, որը միայն վերջերս է կրում Սայաթ-Նովայի անունը, ունի 430 աշակերտ, որից մոտ 400-ը՝ հայեր, մյուսները՝ վրացիներ, օսեր, եզդիներ, հրեաներ եւ ասորիներ:

Դպրոցի տնօրեն Միխայիլ Թադեւոսովն ասում է, որ սա առաջին դեպքն է, երբ ռուսական դպրոցում, որտեղ հայերից բացի սովորում են այլազգիներ, դասավանդվում է հայոց լեզու եւ հայ գրականություն:

«Մինչ Հայաստանից դասագրքեր ստանալը, ինչի համար դիմել ենք համապատասխան մարմիններին, Թբիլիսիում Հայաստանի դեսպանատունը դպրոցին նվիրել է 60 այբբենարան, ինչի համար շնորհակալ ենք», ասում է Թադեւոսովը:

Տնօրենն ասում է, որ դպրոցում ձեւավորվել են երգի ու պարի խմբեր, ինչը կարեւոր է հայ երեխային հարազատ ժողովրդի մշակույթին ծանոթացնելու, հայ պահելու համար:

Թիվ 98 դպրոցը գտնվում է վրացական Սբ. Երրորդություն կառուցվող հսկա եկեղեցական համալիրի տարածքում, հետեւաբար՝ պետք է քանդվի: Դպրոցի տնօրեն Թադեւոսովն ասում է, որ նախագահ Էդ. Շեւարդնաձեն խոստացել է չքանդել դպրոցը, քանի դեռ քաղաքի այլ վայրում նոր դպրոց չի կառուցվել:

«Եթե չլիներ դպրոցի Սայաթ-Նովա անունը, ապա արդեն քանդված կլիներ», ասում է Թադեւոսովը:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Թբիլիսի

Մ՞ի այդ ռաբիսը

Հայաստանի բանկերից մեկի մոսկովյան մասնաճյուղում վաճառում են նաեւ հայկական երաժշտության ձայնասկավառակներ, ժապավեններ: Մի տխուր օր իմ այն հարցին, թե ինչ նոր բան կա, վաճառող կինը միացրեց մի երգ, որն ինձ, մեղմ ասած, շան կլանչոց հիշեցրեց. ավելի այլանդակ ռաբիս չէի լսել: Եվ ինչպե՞ս է Հայաստանն արտահանում իր այդ երաժշտական խեղկատակությունը: Ես հասկանում եմ, որ ստեղծվել է շուկա՝ բիզնես, ու վաճառվում է այն ամենը, ինչ եկամուտ է բերում, եւ արգելել որեւէ բան գործնականում հնարավոր չէ ու թերեւս անիմաստ է: Բայց ոչինչ չանել այդ տխրահռչակ «ժանրի» բարգավաճման դեմ, երեւի նույնքան ճիշտ չէ: Երբ գալիս եմ Երեւան, ուշադիր լսում եմ նորագույն «ակադեմիական» երգերը եւ, անկեղծ ասած, տագնապում եմ: Նույնիսկ այնպիսի ժողովրդական դարձած երգիչների, ինչպիսիք են, ասենք, Արամ Ասատրյանը կամ Թաթանը, ռաբիսն ականջ է սղոցում: Ինչ ռիթմեր ասես չես լսի՝ արաբական, ադրբեջանական, թուրքական, հունական, վրացական... Հատկապես ցածրակարգ գործիքավորման մեջ: Վերջին շրջանում էլ խիստ արդիականացվել է ուդը, որից պարզապես, ներողություն արտահայտության, թուրքի հոտ է գալիս: Պարզ է, որ խոսքը չի վերաբերում գործիքին:

Ռաբիսի առաջը կարելի է առնել միայն բարձրարվեստ երգերի միջոցով: Բայց ջահել շատ երգիչների երգերը զուրկ են ներշնչանքից, դրանք ավելի շատ ՝տեխնիկական հորինվածքներ են. սիրում են նրանք, տանջվում, տառապում, թռչում ու թառամում, բայց չեն հուզում ունկնդրին, որովհետեւ «կոմպյուտերային» են, չեն բխում հոգուց, զգացմունքից, երեւակայությունից: «Ջիգյար մը» չկա, կասեր գրողը: Նոր Բաբաջանյաններ չկա՞ն Հայաստանում: Գուցե այս պատճառո՞վ են նաիրյան երկրում զոռով հայացնում «անզուգական» Ֆիլիպ Կիրկորովին: Թվում էր, սահմանների բացումը մեր ժողովրդին դուրս կհանի տեղայնացման շրջանակներից: Բայց, ավա՜ղ, ռաբիսի բուռն զարթոնքը մասնավորապես դրա օգտին չի խոսում: Ես հաճախ եմ հիշում հանգուցյալ կաթողիկոս Գարեգին Ա-ի ելույթը Մոսկվայի հայ համայնքի առջեւ: Եթե հայերս դուրս չգանք գավառամտության մակարդակից, զգուշացնում էր նա, ապա մենք կընկնենք հույների օրը. ինչո՞վ են ժամանակակից հույները հիշեցնում իրենց հանճարեղ նախնիներին...

Ռաբիսը գավառամտության նշան է:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

«Արկադի Ղուկասյանը կենտրոնական դեմք է տարածաշրջանում»

Սկիզբը՝ էջ 1

Այնուհետեւ նա անդրադարձավ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի, ԱԺ նախագահ Արթուր Բաղդասարյանի, ինչպես նաեւ խորհրդարանական կուսակցությունների ղեկավարների հետ հանդիպումներին: Ըստ նրա, վերջիններս օրենքների կատարելագործման պատրաստակամություն են հայտնել, որոնցից պրն Տալվիտեն առանձնացրեց հեռարձակման օրենքը՝ ընդգծելով կառավարության գործունեությունը վերահսկելու կարեւորությունը:

«Իմ ընդհանուր գնահատականն այն է, ասաց նա, որ Հայաստանում օրենքների կատարելագործման եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության բնագավառներում դրական տեղաշարժեր են կատարվում»:

Ի պատասխան հայ լրագրողների հարցերի, Հեյկի Տալվիտեն նշեց, որ Արկադի Ղուկասյանը տարածաշրջանում կենտրոնական դեմք է, ապա եւ ավելացրեց. «Ես որպես ԵՄ-ի հատուկ ներկայացուցիչ Հարավային Կովկասում պետք է հանդիպեմ նրան եւ որքան շուտ այնքան լավ»:

Պրն Տալվիտեն անդրադարձավ Ադրբեջանի նախագահական ընտրություններին, ընդգծեց մինչ ընտրությունները կատարված քննադատությունների փաստը, շարունակելով. «Բայց եւ այնպես, կարծում եմ, որ այս ընտրությունները, ինչպես նաեւ Ադրբեջանում նոր նախագահի ընտրությունը, տարածաշրջանի համար խիստ կարեւոր են: Հայաստանի նախագահը պետք է ի վիճակի լինի բանակցել Ադրբեջանի նախագահի հետ, նույնը վերաբերում է Ադրբեջանի նախագահին»:

Մամուլի ասուլիսում շոշափվեց նաեւ Հայկական ատոմակայանի հարցը: ԵՄ-ի ներկայացուցիչը դրա առնչությամբ ասաց. «Ատոմակայանի փակման հարցը մեր օրակարգում է այսօր եւ օրակարգում է լինելու հետագայում»:

Հ. Զ.

Վարազդաս Հարությունյան. «Երեւանի միակ միջնադարյան մատուռը դուրս կգա իր թաքնված տեղից»

ԳԱԱ լեզվի եւ տնտեսագիտության ինստիտուտների շենքը Հայ եկեղեցուն հանձնելու ՀՀ կառավարության վերջերս ընդունած որոշումը, ինչպես նաեւ շենքը քանդելու հեռանկարը տարաբնույթ մեկնաբանությունների ու իրարամերժ մտածումների տեղիք են տվել:

Անշուշտ, ամեն մի երեւանցու Աբովյան փողոցը հարազատ ու սիրելի է: Ու շատերի համար հարազատ անկյուն է նաեւ Աբովյան-Սայաթ-Նովա խաչմերուկը եզրագծված տուֆակերտ շենքով: Բայց եթե երեւանցի երիտասարդ ու միջին սերնդին մանուկ ի վեր այս անկյունը պատկերվում է ներկայիս տեսքով, ապա նույն անկյունը մեկ այլ տեսքով է դրոշմված հնաբնակների մտապատկերում. փոքրիկ պուրակ՝ կենտրոնում Սբ. Կաթողիկե եկեղեցին: Ու թերեւս ոչ բոլորին է հայտնի, որ այսօր էլ կանգուն է Երեւանի հնագույն մատուռը՝ 13-րդ դարի Սբ. Աստվածածինը, բոլորի աչքից հեռու՝ համեստորեն պարփակված երկթեւանի շենքով: Այս մասին է զրույցը վաստակավոր ճարտարապետ եւ հնաբնակ երեւանցի, 94-ամյա Վարազդաս Հարությունյանի հետ:

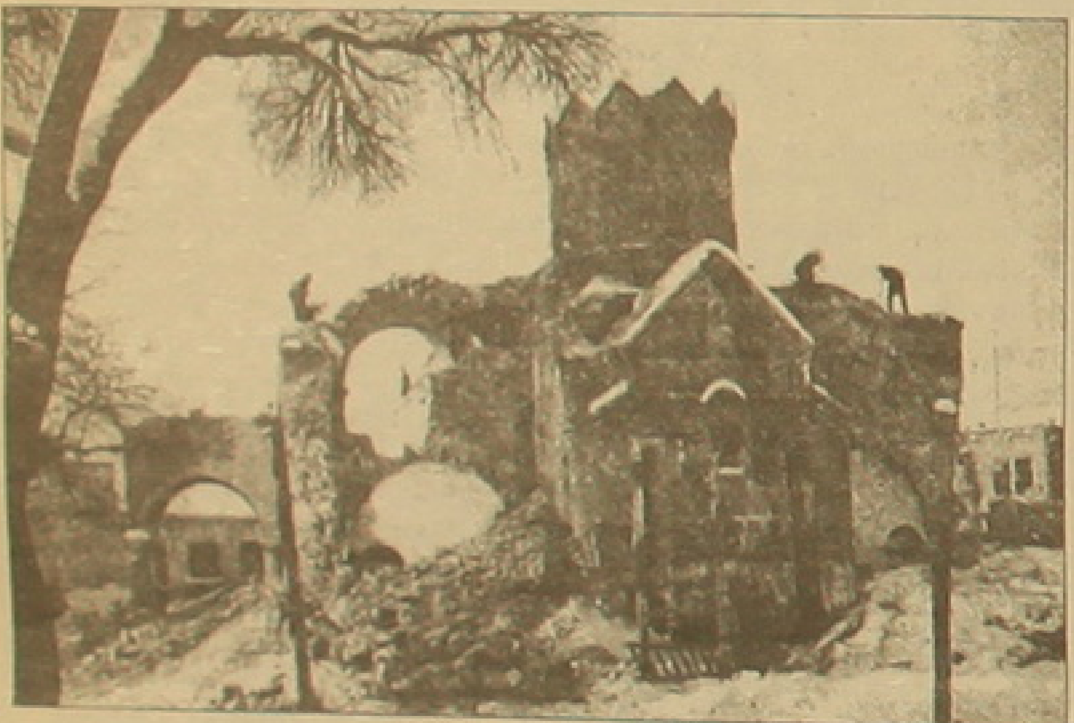

1936 թ. քանդում են Կաթողիկե եկեղեցու գավիթը:

Պարոն Հարությունյան, դուք այն սերնդից եք, որ ապրել եք հին Երեւանում ու ականատեսն եք եղել նաեւ նոր Երեւանի կառուցմանը: Երկար տարիներ աշխատել եք նաեւ իբրեւ պատմական հուշարձանների պահպանության կոմիտեի նախագահ: Ի՞նչ կարող եք պատմել Սբ. Կաթողիկեի եւ այն ժամանակվա Երեւանի մասին:

- Երեւանի բոլոր հին եկեղեցիները, որ գործում են այսօր, կառուցվել են 1679թ. մեծ երկրաշարժից հետո, այսինքն՝ 17-րդ դարի 90-ականներին, որովհետեւ ավերիչ երկրաշարժին զոհ էին գնացել բոլոր եղածները: Սակայն բացառություն է կազմում Կաթողիկե եկեղեցին: Դա էլ հետո պարզվեց: Եկեղեցին գտնվում էր Երեւանի կենտրոնական մասում՝ Գետառից աջ, Շահար կոչված թաղում: Մեծ եկեղեցի էր եւ դուրս էր գալիս երեսով դեպի Աբովյան փողոցը՝ շրջափակված փոքրիկ պուրակով: Դեռեւս այն ժամանակ մի քանի գիտնականներ՝ Երվանդ Շահազիզը, Կարո Ղաֆադարյանը, կարծիք ունեին, որ եկեղեցին կարող է ավելի հին լինել: Իսկ Թորամանյանը մի տեղ ասում է. «Ասոր գմբեթը հին կերեւա»: Նրանք բոլորն այս եկեղեցին թվագրում էին 13-րդ դար: Եվ զարմանալիորեն նրանց վարկածը ճիշտ դուրս եկավ, երբ 1936-ին սկսեցին քանդել Սբ. Կաթողիկեի գավիթը:

- 30-ական թվականներին Երեւանի կենտրոնում քանդվել են մի քանի եկեղեցիներ, իսկ պահպանվածները «թաքցվել» են այլ շինությունների բակերում: Ինչպե՞ս հաջողվեց փրկել այս մասունքը:

- Գիտեք, որ ժամանակին Երեւանի քաղաքաշինության զոհասեղանին դրվեցին մի քանի եկեղեցիներ: Խոսքը վերաբերում է Սբ. Պողոս-Պետրոս եկեղեցուն, որը գտնվում էր ներկայիս «Մոսկվա» կինոթատրոնի հրապարակում, այնուհետեւ Գեթսեմանի մատուռը, որը օպերային թատրոնի շենքի տեղում էր՝ մի փոքր առաջ, Սբ. Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցին, որ կարող էր չքանդվել, որովհետեւ եկեղեցու միայն զանգակատունը մնում էր կարմիր գծից դուրս՝ այսինքն միայն այս մասով էր խանգարում Ամիրյան փողոցի կառուցմանը, եւ ի վերջո՝ Սբ. Կաթողիկեն: Կրոնահալած ժամանակներ էին, եւ երբ սկսվեց կառուցապատվել Աբովյան փողոցի մայրուղին, որոշվեց այդ եկեղեցին եւս քանդել ու տեղում դպրոցի շենք կառուցել, ուր եւ հետագայում՝ 1943-ին, տեղափոխվեցին ակադեմիայի լեզվի եւ տնտեսագիտության ինստիտուտները: Սբ. Կաթողիկեն քանդելու մասին քաղաքային խորհրդի որոշումից հետո այն ժամանակվա Հնությունների պահպանության կոմիտեն՝ քանդելու աշխատանքներին հետեւելու նպատակով ստեղծում է հանձնաժողով՝ Կարո Ղաֆադարյանի գլխավորությամբ: Քանդելու ընթացքում պարզվում է, որ եկեղեցու ավագ խորանն առանձին եկեղեցի է, որին ավելի ուշ, հավանաբար 1679-ի երկրաշարժից հետո, կցվել է Սբ. Կաթողիկեի գավիթը: Անմիջապես կառավարության առաջ քանդման աշխատանքները դադարեցնելու հարց է բարձրացվում, եւ քաղխորհուրդն էլ հանրապետության ղեկավար մարմինների համաձայնությամբ որոշում է Կաթողիկեի նորահայտ եկեղեցին իբրեւ պատմական մեծարժեք կոթող պահպանել տեղում: Այսպես պահպանվում է Սբ. Կաթողիկեի ավագ խորանի մասը, որ փաստորեն առանձին եկեղեցի էր: Եվ ինչն է հետաքրքրականը: Հաստատվում է գիտնականների վարկածը: Հյուսիսային պատի արձանագրությունները վկայում են, որ եկեղեցին կառուցել է անեցի մեկը՝ 1264թ.: Պահպանվել են նաեւ այլ արձանագրություններ, ինչպես նաեւ պատերի մեջ տեղադրված բազմաթիվ խաչքարեր: Ի դեպ, հնամենի այս եկեղեցին արձանագրության մեջ կոչվել է ոչ թե Կաթողիկե, այլ՝ Սբ. Աստվածածին: Իսկ Սբ.Կաթողիկեն մատուռի շուրջ կառուցված եկեղեցին էր: Հետագայում, երբ զարկ տրվեց դպրոցաշինությանը, 1938 թվին կառուցվեց լեզվի ինստիտուտի ներկայիս շենքը, որի հետեւում եւ մնաց փոքրիկ մատուռը:

- Այսօր դրված է լեզվի ինստիտուտի շենքը քանդելու հարցը՝ միջնադարյան մատուռը կրկին ի տես բոլորի ներկայացնելու համար: Որպես հին երեւանցի, վաստակավոր գիտնական, Ձեզ ինչպե՞ս է առավել հարազատ պատկերվում այդ անկյունը՝ բացված եկեղեցո՞ւ, թե՞ ներկայիս տեսքով:

- Բացված եկեղեցու տեսքով: Այդպես է եղել: Ի դեպ, լեզվի ինստիտուտի շենքը քանդելու հարցը նորություն չէ: Այն բարձրացվել է դեռ խորհրդային տարիներին, անգամ Չորեքչյան կաթողիկոսի գահակալության ընթացքում, երբ վերաբերմունքը կրոնի ու եկեղեցու հանդեպ փոքր-ինչ մեղմացել էր: Բացի այդ, շենքի մոտիկությունը հուշարձանին, ես չափել եմ, 6-7 մ է, միշտ էլ անհանգստացրել է մասնագետներին: Այս ընթացքում միշտ եղել են առաջարկություններ տարբեր ճարտարապետների կողմից՝ բաց անել եկեղեցին ու որպես զարդ թողնել խաչմերուկի անկյունում: Երկար տարիներ լինելով պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ճարտարապետության ամբիոնի վարիչ, մենք նույնիսկ դիպլոմային նախագծեր ենք արել այս թեմայով: Սակայն տարբեր պատճառներով եղած առաջարկներին ընթացք չի տրվել: Իսկ հիմա, երբ հնարավորություն է ստեղծվել իրագործելու վաղեմի ծրագիրը, ես ողջունում եմ, իհարկե: Երեւանի միակ միջնադարյան մատուռն իր հորինվածքով, ծավալատարածական գեղեցիկ պատկերով կդառնա այդ անկյան զարդը ու դուրս կգա իր թաքնված տեղից: Սակայն մինչեւ շենքին ձեռք տալը պետք է ամբողջությամբ լուծվի լեզվի եւ տնտեսագիտության ինստիտուտների շենքային հարցը:

Կաթողիկե եկեղեցին ներկայում:

- Հայտնի է, որ Վեհափառ հայրապետը Արարատյան հայրապետական թեմում՝ մասնավորապես Երեւանում, վեհարան կառուցելու մտադրություն ունի: Հայտարարվել է նաեւ, որ վեհարանը կառուցվելու է Սբ. Կաթողիկեի հարեւանությամբ: Մինչդեռ որոշ լրատվական միջոցներ չափազանց խիստ գնահատականներ տվեցին այս նախաձեռնությանը՝ ընդհանրապես անհարիր նկատելով երկրորդ վեհարանի կառուցումը մայրաքաղաքում: Ինչպիսի՞ն է Ձեր կարծիքը:

- Ժամանակին Երեւանում վեհարան կառուցելու մտադրություն ուներ նաեւ Գեւորգ Չորեքչյան կաթողիկոսը: Անգամ այն ժամանակ, պատերազմից անմիջապես հետո, քաղաքի կենտրոնում՝ Մոսկովյան փողոցի դիմաց (ներկայիս «Առագաստ» սրճարանի ու նրան հարող լճակի տեղում) իշխանությունների թույլտվությամբ դրվեցին վեհարանի շենքի հիմքերը: Նախագծի հեղինակը ճարտարապետ Էդմոնդ Տիգրանյանն էր՝ կոմպոզիտոր Արմեն Տիգրանյանի որդին: Կառուցվեց վեհարանի առաջին հարկը, սակայն հետագայում ինչ-ինչ պատճառներով ընդհատվեց շինարարությունը, իսկ Վեհափառը հրաժարվեց իր մտադրությունից: Այսօր, եթե Վեհափառը կամենում է վեհարան կառուցել այդ մասում, դա նույնիսկ կզարդարի տարածքը: Պետք է տեսնել միայն ինչ տարածություն է բացվում, որպեսզի ընտրվի համապատասխան նախագիծ:

Հարցազրույցը՝
ՀԵՂԻՆԵ ՄԱՐՏՈՅԱՆԻ

Երկրապահությունը կենսաձեւ էր նրա համար

Ասում են՝ տարիների ընթացքում մարդուն են փոխանցվում այն խորհուրդն ու կամային որակները, որոնք ամփոփված են իրենց տրված անվան մեջ: Ապագայում լավ մարդ դառնալու՝ իրենց առաջնեկի հետ կապված երազանքներից, Անյուտա եւ Մյասնիկ Չաշիկյանները, թերեւս, առավելապես կարեւորել էին մարդկանց օգտակար լինելու, պաշտպան կանգնելու, սատարելու ունակությունը, երբ որոշել էին նրան Վահան անունով կոչել: Երազել ու այդպիսին էլ դաստիարակել են նրան՝ պատվավոր, հայրենասեր, թույլին մշտապես պաշտպանելու վեհանձնությամբ Այս սկզբունքներով էլ ապրեց իր ողջ գիտակցական կյանքը Վահան Չաշիկյանը, նվիրաբերելով այն իր հայրենիքին ու ժողովրդին: Կյանք, որն ամբողջությամբ պայքար էր: Ազնվության ու պատվասիրության պայքար՝ սկզբնական շրջանում մարզական կյանքում, որով նշանավորվեցին նրա պատանեկության ու հասունության տարիները, այնուհետեւ պայքար՝ այդ նույն սկզբունքներով իր իսկ ուժերով ավերակներից ոտքի կանգնեցրած «Մալաթիա» մարզական ակումբի սաներին մարզելու, դաստիարակելու եւ մեծ սպորտ ճանապարհելու համար:

Վահան Չաշիկյան

Սակայն ճակատագիրը Վահան Չաշիկյանի համար պայքարի ու փորձությունների այլ ասպարեզ էր կանխորոշել: Այս մեկն արդեն կենաց եւ մահու պայքար էր՝ երբեւէ վախկոտություն ու փոքրոգություն չհանդուրժող: «Մեզ վախկոտներ պետք չեն, մեզ ծառայացներ պետք չեն: Օտարներից ողորմություն, փրկություն եւ անվտանգություն խնդրելն անձնություն է, դավաճանություն սեփական ազգի հանդեպ: Միայն զենքի ուժով, սեփական անձը վտանգելով, արյան վերջին կաթիլը չխնայելով ապագա կունենանք,- այսպես էր մտածում Վահան Չաշիկյանը եւ արիության ոգով տոգորելով «Մալաթիա» ջոկատի կամավորներին, որոնց հրամանատարն էր, գոտեպնդում էր նրանց, - Հայոց ազգի ճակատագիրը մեր ձեռքին է: Արտերդ պիտի պահեք, առյուծացեք»:

Երկիրը պահելու անհրաժեշտությունը սոսկ պատերազմական սպառնալիքի ազդեցությամբ չէր թելադրված: Երկրապահությունը նվիրական գաղափար, կենսաձեւ էր Չաշիկյանի համար, եւ նա այդ կենսակերպը դրսեւորեց միաժամանակ թե՛ պատերազմի, թե՛ հետպատերազմյան տարիներին երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքին իր ակտիվ մասնակցությամբ: Այս երկրորդ ճակատն առավել վտանգավոր էր իր օրենքների նենգությամբ ու պայքարի ձեւերի անարդարությամբ: Բայց ոչինչ չընկճեց նրան: Ավելին, իր ապրած կյանքով մարտահրավեր նետեց ճղճիմ իրականությանը, ապացուցելով, որ կարելի է արժանապատվորեն ապրել անօրենության քաոսում՝ սեփական մորթապաշտությունը արդարացնող դասական փաստարկներ փնտրելու փոխարեն, որ կարելի է պաշտոնավարել եւ մաքուր ու պարկեշտ մնալ՝ գայթակղության ամենակուլ ճահիճը չմխրճվելով: Նա ցույց տվեց, որ համատարած անվստահության եւ անհանդուրժողության մթնոլորտում կարելի է ժողովրդի կողմից գնահատված եւ ընդունված լինել: Նա այն քչերից էր, որոնք նման փառքի եւ սիրո հասնում են դեռեւս կենդանության օրոք:

Այդ սերն ու հավատն էլ օգնում էին նրան իր բոլոր ազգաշահ ձեռնարկումներում: Ինչպես մարտի դաշտում, իր անձնական օրինակով վարակում էր բոլորին, ստիպում համախմբվել մեծ գործերի ու գաղափարների շուրջ, հնարավոր դարձնելով երբեմնի անհնար եւ անիրագործելի թվացող նպատակները: Այս ամենը սկզբնավորեց եւ այնուհետեւ ուղենիշ հանդիսացավ համայնքաշինության նոր ու դժվարին գործընթացի համար: Գործընթաց, որը նախաձեռնողներից էր Վահան Չաշիկյանը: Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքում մշտապես խոսում են նրա գործերի եւ մտահղացումների մասին:

Դրանց ավելացել են նորերը՝ «Վահան Չաշիկյան» բարեգործական հիմնադրամը (գործում է մինչեւ այսօր եւ ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերում անապահով խավին), համայնքում գործող նույնանուն մանկապատանեկան պարային համույթը, Վահանի անունով անվանակոչված եւ հիմնովին վերանորոգված թիվ 90 դպրոցը, որտեղ սովորել է նա: Այս անգամ նախաձեռնողները նրա բարի գործերը շարունակողներն են, քեռին՝ Մելս Հարությունյանը, եղբայրը՝ Վարազդատ Չաշիկյանը, կինը՝ Սոխակ Խոցանյանը, համայնքի բնակչությունը

Վահան Չաշիկյանի մահվանից չորս տարի անց թվում է, թե ամեն ինչ ասված է նրա կերպարի մասին: Սակայն, տարեցտարի կորստյան արժեւորումը եւ համեմատության նժարի երբեւէ չհավասարակշռվող անհավասարությունը նորանոր հիշողություններ են վերհանում համայնքի ազգաբնակչության շրջանում: Ասել է, թե դեռեւս շատ կխոսվի եւ կգրվի այս մասին, քանի դեռ մեր իրականության մեջ եզակի են Վահան Չաշիկյանի նման հայրենասեր պետական գործիչները:

ՌՈՒԶԱՆ ԴԵՂԱՆՅԱՆ

Հետ դեպի... ապագա

Գուին Դայերի հոդվածը Չինաստանի հեռանկարների մասին

Իր փոքրիկ արբանյակը արձակելուց 33 տարի հետո Չինաստանը տիեզերք բաց թողեց իր առաջին տիեզերագնացին: Բայց ծրագիրն արագ ընթացք է ունենալու ապագայում եւ առաջիկա 7 տարում չին յուհանգյուանները (տիեզերագնացները) հայտնվելու են լուսնի վրա: Եթե ծրագիրն ըստ նախատեսված չվացուցակի գործի, շուտով Չինաստանը Ռուսաստանին անցնելով դառնալու է 2-րդ, իսկ 2040-ականներին արդեն, ըստ «Գոլդմեն սաքս» ներդրումային բանկի տվյալների, անցնելով Մ. Նահանգներին՝ աշխարհի տնտեսապես ամենահզոր երկիրը:

Եթե նույնիսկ յուրաքանչյուր շնչի տվյալներով ամենահարուստ երկիրը չդառնա, միանգամայն պարզ է, որ այլեւս աղքատ երկիր չի լինելու: Համախառն արտադրանքի տեսանկյունից մինչեւ 2050 թ. չինացիների մակարդակը հասնելու է այսօրվա եվրոպական երկրների քաղաքացիների մակարդակին: Մյուս մեծ զարգացող երկրները, օրինակ, Հնդկաստանը եւ Բրազիլիան, հազիվ հասնելու են ներկայիս Պորտուգալիայի մակարդակին: Չինաստանի տիեզերանավ արձակելը հուշում է, որ աշխարհը զգալիորեն փոխվում է:

«Գոլդմենի» ուսումնասիրությունը հաշվի է առել ինչպես բնակչության աճի, այնպես էլ ժամանակի ընթացքում փոփոխվող կառույցների, կապիտալի կուտակումների, արտադրության ծավալի մեծացման եւ այլ հանգամանքներ: Ուշադրության կենտրոնում են եղել ցածրից միջին եկամտի 4 երկրներ՝ Բրազիլիան, Հնդկաստանը, Ռուսաստանը եւ Չինաստանը, որոնք մեծ քանակությամբ բնակչություն եւ որոշակի տեխնոլոգիական ու արդյունաբերական պաշարներ ունեն: Ըստ դրա, մինչեւ 2050 թ. աշխարհի ամենամեծ տնտեսությունը Չինաստանն է լինելու, երկրորդը՝ Մ. Նահանգներինը: Այնուհետեւ գալու են Հնդկաստանը, Ճապոնիան, Բրազիլիան եւ Ռուսաստանը: Սա նշանակում է, որ բացի Մ. Նահանգներից եւ Բրազիլիայից, որոնք համեմատաբար նոր քաղաքակրթություններ են, աշխարհը վերադառնում է հզորությունների նախկին՝ 1500 թ. կազմված ցուցակին:

Գլոբալիզացված հասարակության եւ տնտեսության պայմաններում, որտեղ Արեւմուտքն այլեւս բացարձակ քաղաքական իշխանություն չունի, բնական է համարվում այս վերադարձը, բայց, անշուշտ, ժամանակ է պետք այդ ամենին սովորելու, հարմարվելու համար: Հատկապես մեծ դժվարություններ են ունենալու մինչ այժմ իրենց խոսքն առաջ տարած արեւմտյան մեծ երկրները:

Այս կանխատեսումներից ոչ բոլորը կարող են իրականություն դառնալ: Կամ կարող են դառնալ ոչ տվյալ ժամանակահատվածում: Չինաստանը երկու մեծ քաղաքական արկածախնդրությունների թատերաբեմ դարձավ անցյալ 40 տարվա ընթացքում. «Մեծ ցատկ դեպի առաջ» ծրագիրը եւ «Կուլտուրական հեղափոխությունը», որոնցից ամեն մեկն ունեցավ իր ազդեցությունը երկրի վրա: Ինչո՞ւ բացառել երրորդ հնարավորությունը:

Մի ժամանակ խոստանում էին, որ Բրազիլիան է դառնալու ապագայի «Ավետյաց երկիրը», բայց նա իրեն չարդարացրեց: Հնդկաստանը, իր մեծ չափերի հասնող կաշառակերության խնդրով եւ խարխուլ կրթական համակարգով, հնարավորություն չունի հավակնելու «բարձրագույն պատվոնին», չնայած այն առավելությունն ունի, որ շատերն են անգլերեն խոսում այնտեղ: Ռուսաստանը հավանական է, որ սայթաքի ճանապարհի կեսին: Այնպես որ, «Գոլդմենի» նախատեսումների մեծ մասն իրականություն է դառնալու, եւ աշխարհն իրոք փոխվելու է:

Իսկ ի՞նչ եզրակացության պետք է հանգենք այս բոլորից, բացի այն հաստատ փաստից, որ առաջին մարսաբնակները չինացիներ են լինելու:

Առաջինը, որ շրջակա միջավայրի իսկական աղետը կամ ճգնաժամը շատ ավելի արագ թափով է մեզ մոտենում, քան հոռետեսներն էին ակնկալում: Ասիական, լատինաամերիկյան երկրներում ապրող 4-5 մլրդ մարդ սպառման ներկա թափերով 2050 թ. շրջակա միջավայրի վրա հսկայական հավելյալ ճնշում է բանեցնելու: Ուստի արտակարգ միջոցառումներ ձեռնարկելու ժամանակը հիմա է, չնայած շատ մեծ հույսեր կապել դրանց հետ հնարավոր չէ:

Երկրորդը, որ մենք փութաջանորեն պետք է վերակենդանացնենք եւ առավել բարձր մակարդակի հասցնենք բազմակողմանի գլոբալ կառավարման համակարգը, որի նախնական օրինակը կարող է դառնալ ներկայիս գործող Միավորված ազգերի կազմակերպությունը: Տնտեսական բնագավառում մեծապես մրցունակ աշխարհի հեռանկարը, որտեղ գործելու են 5-6 միջուկային հսկա պետություններ եւ որտեղ հսկայական ճնշում է բանեցվելու շրջակա միջավայրի վրա, պահանջելու է համապարփակ միջազգային մի կառույց, որն աշխատունակ ու գործնական լինի:

Իսկ երրո՞րդը: Արեւմուտքն ավելի լավ է սկսի վերանայել իր վարվելակերպը:

Թուրքիան շարունակում է ճնշել խոսքի ազատությունը

Բրյուսելում (Բելգիա) գործող «Արդարության եւ ժողովրդավարության հայկական-եվրոպական ֆեդերացիայի» գրասենյակից ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնում է.

Թուրքական կառավարությունը շարունակում է խոսքի ազատությունը ճնշելու իր երկարամյա ավանդույթը: Հակառակ բարենորոգումներ որդեգրելու իր խոստումներին, երկու աղաղակող փաստեր վկայում են, որ ազատ արտահայտվելու համար մարդիկ ձերբակալվում են այդ երկրում:

Առաջին դեպքում Ռագիփ Զարաքոլուն է՝ մարդու իրավունքների թուրքական ընկերակցության հիմնադիրը, որին, համաձայն թուրքական օրենսգրքի 312 հոդվածի, «հասարակական, ցեղային եւ կրոնական պատճառներով մարդկանց մեջ ատելություն առաջացնելու» մեղադրանք է ներկայացված: Նրան հետապնդում են «Սեպտեմբերի 12-ի վարչակարգը փորձության առաջ» գրքի լույսընծայման համար: Մի գիրք, որը դատապարտում է 1980-ականներին երկրում զինվորականների հաստատած բռնապետությունը: Վերջին անգամ սեպտեմբերի 24-ին ազգային անվտանգության տրիբունալի առաջ տեղի ունեցած լսումներից հետո նրա դատավարությունը հետաձգվել է մինչեւ դեկտեմբերի 3-ը:

Հրատարակիչների միջազգային ընկերակցությունը դատապարտել է այս դատը եւ կոչ արել թուրքական կառավարությանը դադարեցնել Զարաքոլուի մեղադրական հետապնդումները:

Երկրորդ դեպքում անկախ հեռուստաալիք «Մեգա Գրիքի» լրագրող Ցաննիս Կանելակիսն ու տեխնիկ Անեստիս Մութաֆիսն են, որոնց հոկտեմբերի 7-ին Չայկարայում (Տրապիզոնի մոտ) ձերբակալել են: Այդ վայրում նրանք իրականացրել են հաղորդում Պոնտոսի հույների մասին: «Լրագրողներ առանց սահմանի» կազմակերպության տվյալներով՝ նրանց ձերբակալել են «Պոնտոսի հույների օգտին քարոզարշավ» իրականացնելու մեղադրանքով: Նրանց արդեն բաց են թողել, սակայն առգրավել են բոլոր փաստաթղթերն ու տեսաժապավենները: Թուրքական իշխանությունները մտադիր են քննել դրանք՝ պարզելու համար, թե «Թուրքիայի հասցեին վիրավորական ոչինչ չկա՞ դրանցում»:

«Այս երկու դեպքերը բավական են ցույց տալու Թուրքիայում խոսքի ազատության պաշտոնական ճնշումները: Որեւէ քաղաքական քննադատություն անհերքելիորեն պատժվում է: Որեւէ փոքրամասնություն, ինչքան էլ փոքր լինի նրա քանակով, համարվում է սպառնալիք ազգային անվտանգությանը», հայտարարել է «Արդարություն եւ ժողովրդավարության հայկական-եվրոպական ֆեդերացիայի» տնօրեն Լավրենտի Լեյլեկյանը, որն ավելացրել է. «Ռագեփ Զարաքոլուին մեղադրել թուրքական զինվորական հեղաշրջումը դատապարտելու համար նշանակում է, որ ներկայիս վարչակարգը հավանություն է տալիս նրանց գործադրած բռնի միջոցներին: Դրանով նրանք մի անգամ եւս ցույց են տալիս իրենց պատրաստակամությունը հետեւելու անցյալի ոճրագործների օրինակին, հրաժարվելով մարդկության դեմ գործված ոճրագործությունները ճանաչելուց, ինչպես, օրինակ, Հայոց ցեղասպանությունը»:

«Մենք անընդհատ լսում ենք բարենորոգումների 6-րդ, 7-րդ փաթեթների մասին, բայց իրականում ոչինչ չի փոխվում: Եվրամիությունը պետք է դադարի անտեսել զինվորական խունտայի արդյունքում ծնված այս երկրի ժողովրդավարական բարեփոխություններ իրականացնելու անկարողությունը:

Պրն Զարաքոլուն ճիշտ է, երբ պահանջում է, որ սեպտեմբերի 12-ի զինվորական գնդապետներին դատեն Չիլիի, Արգենտինայի եւ Հունաստանի հեղաշրջումների պատասխանատուների նման», եզրակացնում է Լեյլեկյանը:

Հ. Օ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ադրբեջանում պաշտոնապես հայտարարվել է Ալիեւի հաղթանակը

Ադրբեջանի Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը պաշտոնապես հայտարարել է, որ հոկտեմբերի 15-ի նախագահական ընտրություններում հաղթանակ է տարել Իլհամ Ալիեւը: Բոլոր 5129 ընտրական տեղամասերի վերաբերյալ ԿԸՀ-ի հրապարակած վերջնական տվյալների համաձայն, Ալիեւի օգտին քվեարկել են 1860346 ընտրողներ կամ ակտիվ ընտրազանգվածի 76,84 տոկոսը:

Ընտրությունների առաջին փուլում հաղթելու համար անհրաժեշտ էր ստանալ բոլոր քվեների 50 տոկոսից ավելին: Ալիեւի գլխավոր մրցակիցը՝ «Մուսավաթ» ընդդիմադիր կուսակցության առաջնորդ Իսա Ղամբարը ստացել է 338145 քվե կամ մասնակիցների քվեների 13,97 տոկոսը: Մյուս 6 թեկնածուներն անհամեմատ քիչ ձայներ են ստացել:

Քվեարկությանը մասնակցել է ընդամենը 3,164 մլն մարդ կամ ձայնի իրավունք ունեցողների 71,2 տոկոսը:

ԿԸՀ-ն քվեարկության արդյունքները չեղյալ է հայտարարել 694 ընտրական տեղամասերում՝ արձանագրությունների սխալ ձեւակերպման պատճառով: Ըստ օրենքի, նախագահական ընտրությունների արդյունքները պետք է հաստատի երկրի սահմանադրական դատարանը, ապա 3 օրվա ընթացքում պետք է տեղի ունենա պաշտոնական նոր ղեկավարի պաշտոնակալության արարողություն:

Վերջին ամիսներին Իրաքում զոհվել են տասնյակ խաղաղ բնակիչներ

Իրաքում ամերիկյան զորքերի ուժի «անխտիր եւ համատարած» կիրառման հետեւանքով զոհվել է առնվազն 20 խաղաղ բնակիչ: Այդ մասին ասվում է երեկ Նյու Յորքում «Հյումն ռայթս ուոչ» իրավապաշտպան կազմակերպության տարածած զեկուցագրում:

56 էջանոց փաստաթղթում ընդգծվում է, որ ընթացիկ տարվա միայն մայիսից սեպտեմբեր ժամանակամիջոցում Բաղդադում սպանվել են առնվազն 20 խաղաղ բնակիչներ: Ինտերֆաքս գործակալությունը նշում է, որ զեկուցագրում «կասկածելի հանգամանքներում» զոհված անձանց ընդհանուր թիվը հասնում է 94-ի:

Իրավապաշտպանների տվյալներով, այդ թվերի մեջ չեն ընդգրկված ամերիկացի զինվորների վիրավորած խաղաղ իրաքցիները:

«Հյումն ռայթս ուոչը» ընդգծում է, որ անցկացվել է սպանության դեպքերից միայն հինգի հանգամանքների պաշտոնական քննություն: Չորս դեպքում ամերիկացի զինվորների գործողություններն արդարացվել են եւ միայն հինգերորդ դեպքում կարգապահական տույժի են ենթարկվել Բաղդադում դրոշի վրա կրակած ուղղաթիռի օդաչուն եւ հրամանատարը:

«Համասը» եւ «Իսլամական ջիհադը» վրեժ կլուծեն Իսրայելի օդուժի հարձակման համար

Պաղեստինյան «Համաս» եւ «Իսլամական ջիհադ» ահաբեկչական խմբավորումների ներկայացուցիչները սպառնացել են վրեժ լուծել Գազայի հատվածին իսրայելական օդուժի հասցրած հարվածների դիմաց, որոնց ընթացքում երկուշաբթի օրը զոհվեցին առնվազն 14 անձինք եւ 100-ն էլ վիրավորվեցին:

Բեյրութում երկու կազմակերպությունների տարածած հայտարարության մեջ պաղեստինյան բոլոր խմբավորումներին կոչ է արվում «համակարգված առճակատում» ստեղծել սիոնիստների նախահարձակման դեմ-հանդիման:

Գազայում զոհվածներից առնվազն 8-ը «Համասի» գրոհայիններ են: Նրանցից երկուսը մահապարտներ էին, որոնք փորձել էին թափանցել Իսրայելի տարածք: Չորս ուրիշ գրոհայիններ սպանվել էին իսրայելական ուղղաթիռից ավտոմեքենայի վրա արձակված հրթիռից: Ավտոմեքենան պատկանում էր «Համասի» ակտիվիստներից մեկին: Երբ դեպի պայթյունի վայր էին վազել տասնյակ պաղեստինցիներ, այդ թվում բուժաշխատողներ, իսրայելցիներն արձակել էին եւս երկու հրթիռ: Նոր հարվածներից զոհվել էր եւս 5 մարդ, այդ թվում մեկ բժիշկ: Վիրավորվել էր մոտ 50 մարդ:

Իսրայելական «Հաարեց» թերթը զինվորական աղբյուրներ վկայակոչելով գրում է, թե Իսրայելի օդուժի հարձակման պատճառն ավելի վաղ երկրի վրա պաղեստինցիների արձակած «Քասամ» հրթիռներն են:

Օդանավ վտանգավոր առարկաներ մտցրած ամերիկացուն սպառնում են տեւական բանտարկություն եւ տուգանք

ԱՄՆ-ում մեղադրանք է ներկայացվել 20-ամյա ուսանող Նաթանիել Հիթվուլին, որը մի քանի անգամ վտանգավոր առարկաներ է մտցրել օդանավեր, որպեսզի, իր խոսքերով, մատնանշի անվտանգության համակարգի բացերը:

Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ մեղավոր ճանաչվելու դեպքում Հիթվուլը ենթակա կլինի 10 տարվա բանտարկության եւ 250 հազար դոլար տուգանքի:

Անցյալ շաբաթ Հիթվուլը տրանսպորտային անվտանգության վարչության ուղարկած էլեկտրոնային նամակում խոստովանել է, որ ԱՄՆ ներքին չվերթերի 6 օդանավեր է մտցրել վտանգավոր առարկաներ (դանակներ, լուցկիներ, դյուրավառ խառնուրդով շշեր): Իր խոսքերով, ինքը նպատակ է ունեցել ստուգելու օդանավակայանների անվտանգության ծառայությունների աշխատանքի հուսալիությունը:

«Սաութվեստ էրլայնզ» ավիաընկերության երկու օդանավերի սրահներում սեպտեմբերի կեսերին նրա թաքցրած առարկաները հայտնաբերվել են մի քանի շաբաթ անց: Ավելի վաղ նա ուրիշ օդանավերում 4 անգամ վտանգավոր առարկաներ էր թաքցրել, որոնք մինչ օրս չեն հայտնաբերվել:

Հիշյալ երկու օդանավերում վտանգավոր առարկաների հայտնաբերումից հետո տրանսպորտային անվտանգության վարչությունը կարգադրել է ստուգել բոլոր ավիաընկերությունների մարդատար օդանավերը:

Խոսքս պատարագի նշխարին պես բաժներ եմ իմ ժողովրդին...

Գարեգին Ա

Խոսքը, հայոց խոսքը, մայրենիով հնչող հնչյունը, բառը, խոսքը որպես պատարագի նշխար: Սա արդեն հավերժական լույս է, Լուսավորչի կանթեղ: Դու կաս, ուրեմն տերը պիտի լինես քո կանթեղ-նշխարի: Հիմա, աչքս սեղանիս գրքերին, հոգիս մխում է, աչքիս մեջ ծփում է ուրախությունը: Ախր, առանց նվիրվելու ապրել չի լինի: Եթե ծնվել ես, աշխարհ ես եկել ու չես նվիրվում աշխարհին,

Մեր մայրենիի ճախրալույսը

Սեդա Էլոյանի «Արդի հայերենի նորաբանությունների բառարանը» նվեր ստանալուց հետո

էլ ինչո՞ւ ես աշխարհ եկել: Կարելի է ամեն ինչ թաքցնել, բայց ինչո՞ւ թաքցնես նվերը: Տիկին Սեդա Էլոյանից մի հարուստ, հենց թանկ նվեր ես ստացել, ինչու թաքցնես: լավ եմ անում, որ գրում եմ՝ գիրքը նվեր ստանալուց հետո:

Ծննդավայր գեղջուկ-տան անկեղծությունը հուշում է, որ ավելի անկեղծ լինեմ: Սեղանիս գրքերը թույլ չեն տա, որ սխալ վկայություն տամ, աչքս էդ գրքերին է: Միայն վերջին տարիներին ստացածս նվերներից մի հարուստ փունջ կապեմ՝ Վերժինե Սվազլյանի գրքերը, վերջինը՝ «Պոլսահայոց բանահյուսությունը» (ինքը չքանար-չաներ, մի մեծ շերտ բանահյուսություն եւս-եւս էր լինում, նա փրկարար է), Հայկանուշ Մեսրոպյանի «Գարեգին Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսի երկերի բառարանը», Գարեգին Նժդեհի «Հատընտիրը», Փառանձեմ Մեյթիխանյանի «Աստվածաշնչի եւ հայոց սուրբ անվանց բառարանը», Դավիթ Գասպարյանի «Պարույր Սեւակը» (ակնածում եմ հեղինակի կատարած սխրանքի՝ «Փակ դռների գաղտնիքը» գիրքը գրելու-հրատարակելու համար), Արցախ Բունիաթյանի «Արյունոտ օրեր, Մարտակերտ 1992 թ.» գրաշարի առաջին գիրքը, հեղինակային սքանչելի խմբի ստեղծած եւ Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի առթիվ Գերաշնորհ Տեր Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի հովանավորությամբ լույս ընծայված «Հայոց սրբերը եւ սրբավայրերը» գիրքը, էտպես հանգիստ ու երախտիքի զգացումով կարող եմ շարունակել, բայց ինչո՞ւ շարունակեմ:

Ինձ հիմա լեզու տվողը տիկին Սեդա Էլոյանի «Արդի հայերենի նորաբանությունների բառարանն» է: Գիրքը, եթե գրվել է ու թեկուզ մնում է ձեռագիր, դա արդեն մնայուն արժեք-նվեր է, դա արդեն պետք է ընդունել որպես օրհնանք, որպես մասունք: Անկեղծ ասած՝ էս հրաշք-նվերների համար ես գոհ եմ: Գոհ եմ առաջին հերթին կանանցից, մեր քույրերից: Չէ՛, քույր ու կին պիտի չասեմ: Պիտի ասեմ՝ մայրերը: Մայրերը, որ սխրանքներ են գործում բոլոր ժամանակներում: Այսօր, մեր անարդար ժամանակներում ապրելու, կռվելու, ճակատելու, արարելու առաջին գծում սխրանքներ են գործում հայոց կանայք: Սխրանքը պիտի փառաբանենք մեծագործություն բառով, թեեւ գիտեմ՝ պիտի որոնեմ քնքուշ բառը գտնելու համար: Հենց սխրագործություն եմ համարում տիկին Սեդա Էլոյանի կատարածը: Երբեք չէի ասի, թե մենք աղքատ ենք բառարաններից: Բայց մեր ծոխ, հարուստ, չարենցյան դիպուկ բնորոշման քարքարոտ լեզուն հուշում-թելադրում է, որ հարկ է ստեղծել նոր բառարաններ: Թող որ բողոքենք կյանքից (կյանքից չէ, կյանքը դաժան, դժվար, անկյանք դարձնողներից), բայց կյանքը շարժվում է, կյանքը մեր մոլորակն է ու շարժվում է, կյանքը հենց մեր լեզուն է ու շարժվում է: Կյանքը չի կարող շքեղություն լինել, բայց շքեղություն է մեր լեզվի ընթացքը:

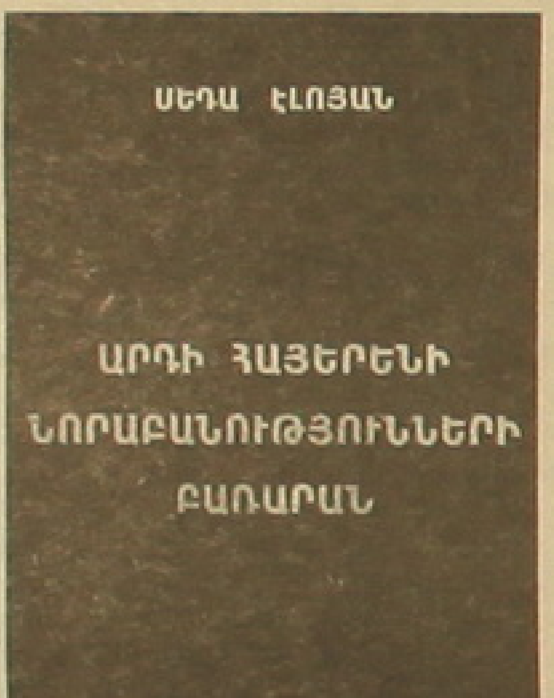

Տիկին Սեդա Էլոյանը ջանադիր, ծնրադիր, ջերմեռանդ, ինքնամոռաց աղոթող է դարձել ու անդուլ, համառ պեղող է դարձել: Բառարանի իր փառունակ վերնագրով ու շուքով, կանչով հուշում է, որ լույսի այս ամբարը լցված է նոր բառերով, իմաստներով, դարձվածքներով, բառակապակցություններով, արտահայտություններով, հապավումներով: Եվ այդ ամբողջը քաղել է մեր վերջին տարիների թերթերից ու գեղարվեստական գրականությունից: Թերթեր, որոնցից շատերը եկան ու մարեցին, թերթեր, որ շարունակում են իրենց գոյությունը: Թերթեր ասել է հեղինակներ: Հեղինակը չի կարող հասկանալ, որ ինքը... նորաբանություններ է անում: Հենց զգաց, էլ չի կարող: Այդ ամենը տեսնելու, զգալու, քաղելու իրավունքը տրված է լեզվաբանին: Եվ ոչ բոլոր լեզվաբաններին: Տիկին Սեդայի ստեղծած բառարանը պարունակում է 7715 բառ, բառակապակցություն, դարձվածք: Ես չեմ կարող չոր ու ցամաք արձանագրել՝ էսքան բառ, դարձվածք, էսքան ու էսքան հեղինակ, լրագիր, գրքեր: Բայց կարող եմ ասել, թե ի՜նչ գթառատ, հենց մոր կաթոգին վերաբերմունք ունի հեղինակն իր քաղած ամեն մի բառի հանդեպ: Ասես, բարուրում է բառը, ջերմացնում, զգում բառի շնչառությունը, մտորում՝ այս նորաբառը կարո՞ղ է մտնել մեր առնական լեզվաշխարհը ու ճանապարհ ընկնել: Այո, դժգոհում ենք, կյանքից, կյանքը դառնաղի դարձնողներից, բայց լեզուն իր ընթացքի համար զինվում է նոր բառերով: Ինչ էլ լինի՝ լեզուն է առաջնորդում ժողովրդին: Ճամփի տերը լեզուն է: Եվ «իր լեզվով» վաղուց ճանապարհ է ելել ու շարունակում է իր լեզու-ճանապարհը ճանաչված դոկտոր լեզվաբան, անխոնջ տքնող-որոնող, բառասեր ու բառ որսացող տիկին Սեդա Էլոյանը:

Ասում են, վկայում են, որ մոլիանհագուրդ ընթերցող-կլանող Պարույր Սեւակը եզակի բառարանասեր էր, բառարանները ոչ միայն կարդում-յուրացնում, ըմբոշխնում էր, այլեւ իր համար դարձնում էր իսկական հանքաշխարհ: Մենք հիմա ոչ միայն բառարան չենք կարդում, այլեւ, ասես ձին թարս քացի է տվել, խրտնում-փախչում ենք նաեւ գրքերից: Հոգս ենք ասում ու... կպչում-գողվում ենք հեռուստաթունավոր, գարշահոտ, օտարածին ալիքներին: Վաղուց է նկատվել՝ մենք հեշտ գիր ու պատմություն չունենք: Մեր բառարանների թագ ու պսակը կազմող Հայկազյանը ի՜նչ տքնանքով, ջանադրությամբ, արյուն եռալով եւ արյան հալվելով ու այրվելով է ստեղծվել: Ի՜նչ դժվարությամբ է տպագրվել: Դարձել է ազգային արժեք ու հպարտություն, մաշտոցյան լեզվի հավերժ առհավատչյա: Միշտ բարի խոնարհում նրանց հիշատակին: Եվ այսօր էլ երախտապարտ լինենք նաեւ նրանց, ովքեր լեզու-լեզու են, գիր-գիր են, բայց ավելի շատ բառարանագիր են: Նրանցից մեկը, անշուշտ, Սեդա Էլոյանն է: Մենք պարտավոր ենք խոնարհվել մեր հազարավոր բառերի առջեւ: Բառերից մեկն ինձ համար ՔԱՂ արմատական-հզոր բառն է: Այդ բառն ինձ ուղեկցում է վաղ մանկությունից, ասել է՝ Հայրենական մեծ պատերազմի սոված տարիներից: Արտքաղն էլ գիտեինք, հասկահավաքն էլ, հասկաքաղն էլ, քաղոցն էլ: Քաղի-քաղոցի մեջ մեր հույսն էր, հավասը, հենց հաղթանակը, բառի մեջ՝ հաղթանակ: Հասկահավաքի, բառահավաքի, բառաքաղի իր ազնիվ գործն է արել մեր հայուհին՝ հատիկ-հատիկ իր բառաքաղը նման անհրաժեշտ բառարան դարձնելով: Ինքն իր հերկն է արել, ինքն իր ժայռն է կրծել, ինքն իր բառաշխարհն է ստեղծել: Բառի նման մերկանալով ասում է. «Ձեռքի տակ ունենալով շուրջ 30 տարվա ժամանակահատվածում մեր բառաքաղած (թույլ տվեք ԲԱՌԱՔԱՂ-ը գլխատառ դարձնել - Հ. Մ.) եւ քարտագրած հայ մամուլի ու գեղարվեստական գրականության մեջ գործածված նորաբանությունների հարուստ քարտարան՝ աշխատել ենք բառարանում ընդգրկել բառագիտական տեսակետից բոլոր տիպի նորաբանությունները՝ նորակազմ բառերը, տերմինները (ինչպես փոխառյալ, այնպես էլ սեփական բառակազմական կաղապարներով կազմված), իմաստային նորաբանությունները (արդեն եղած բառերի նոր ստացած իմաստները), որ դարձվածքները, կայուն եւ ազատ բառակապակցությունները, հապավումները (ոչ զուտ տառային), առանձնահատուկ արտահայտությունները, ինչպես նաեւ անհատական-ոճական նորաբանություններն իրենց դիտվածական եւ հեղինակային տեսակներով: Այսինքն՝ ներառել ենք ե՛ւ լեզվական, ե՛ւ խոսքային մակարդակում գործածված նորաբանությունները»:

Անշուշտ, նման բառարանին պիտի արժեքավորում տան, արժեւորեն հենց լեզվաբանները: Իսկ ես, որ կյանքս անց եմ կացրել խմբագրություններում, ուրախ եմ հենց նրա համար, որ տիկին Սեդան գրողների, „բանաստեղծների ու լրագրողների բառերից հունցել է իր ազնիվ խմորը՝ բառային շաղախով, ուրախ եմ, որ լրագրողները, հրապարակախոսները եւս ոչ միայն մտորելու նյութ են տվել լեզվաբանին, այլեւ իրենց հոդվածներով նորակազմ բառ գտնելու հնարավորություն են ստեղծել: Ու գտել, լավ էլ գտել է: Ուրեմն՝ շնորհակալ եմ ոչ միայն լեզվաբանին, այլեւ մեր մշակ, մեր ռանչպար ազնիվ լրագրողներին, որոնք շատ բան են մոռանում էս դժվար կյանքում, բայց չեն մոռանում, որ իրենք բառի, լեզվի ծառան են:

Մտածենք, ամեն պահ մտածենք մեր մայրենիի ու նրա ճախրալույս բառերի մասին: Ամեն մի բառը՝ պատարագի նշխար:

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌԱՏՈՆ

Հայելիներ, որ օգնում են ճանաչել

Այսօր Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում տեղի կունենա «21-րդի հեռանկարներ» երաժշտական միջազգային փառատոնի շրջանակներում կազմակերպված հերթական համերգը: Այս անգամ Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի (ՀՖՆ) հետ ելույթ կունենա դաշնակահար Ֆրանսուա-Ժոել Տիոլիեն Ֆրանսիայից: Նա ՀՖՆ-ի հետ առաջին անգամ է նվագում եւ ներկայացնելու է Կ. Դեբյուսի եւ Մ. Ռավել: «Հետաքրքրությունը եւ դժվարությունն այն է, որ նվագախմբին դեռ ծանոթ չեմ, գործերն էլ բարդ են, դժվար է կատարելը», երեկ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասաց մենակատարը:

Հայ երաժշտական տեղեկատվական կենտրոնը «21-րդի հեռանկարներ» միջազգային փառատոնը կազմակերպում է՝ 2000 թվականից: «Միջազգային փառատոնն այն ձեւն է, որը մոտեցնում է ժողովուրդներին եւ արվեստներին, - ասաց փառատոնի կազմակերպիչ Ստեփան Ռոստոմյանը: - Համաշխարհային մեծության աստղերին Հայաստան բերելով՝ ունենում ենք արդի իրականության հայելին, որի միջոցով կարողանում ենք ճանաչել մյուսներին եւ մեզ»:

Դաշնակահարը եւս հայ երաժշտությունը սիրել է ու սկսել է հետաքրքրվել դրանով: «Բավականին ուշ հնարավորություն ունեցա ծանոթանալու հայկական երաժշտությանը, ասաց նա: Կատարել եմ Բաբաջանյանի եւ խորհրդային ժամանակաշրջանի հայ այլ կոմպոզիտորների գործեր: Ցավոք, դեռ Ա. Խաչատրյանի գործերից ոչ մեկը չեմ կատարել, բայց, ծանոթ լինելով նրա ստեղծագործությանը, կարող եմ ասել, որ երաժշտական իր լուծումներով աշխարհում գրեթե նմանը չունի: Առանց դույզն-ինչ չարության ասում եմ, որ ժամանակակից կատարողական արվեստում շատերը գործում են ստերեոտիպերի շրջանակներում: ԱՄՆ-ում, առիթ ունենալով շփվել երաժշտական աշխարհի հայ ներկայացուցիչների հետ, կարող եմ ասել, որ նրանց գործը բավականաչափ տարբերվում է արդեն իսկ ընդունված ու քարացած մոտեցումներից»:

Հանդիպմանը ներկա էր նաեւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Անրի Կյունին: Ըստ նրա՝ հայկական երաժշտության մեջ կա հստակ արտահայտված մի քանի գիծ՝ ազգային, կրոնական թեմաներ, հովվերգական պատկերներ եւ ողբերգականություն, որը հիանալի արտահայտվում է հրաշալի գործիքի՝ դուդուկի միջոցով: «Դուդուկը կարծես մարմնավորում է հայոց պատմության շնչառությունը», ասաց նա:

Ֆրանսուա-Ժոել Տիոլիեին չափազանց դուր է եկել Նորավանքի համալիրը: «Երբ ոտքով բարձրանում էի եկեղեցի, այդ ողջ 8 կիլոմետրի ընթացքում ինձ թվում էր դրախտում եմ», տպավորված պատմում էր ֆրանսիացի դաշնակահարը:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ԳԵՂԱԴԻՏԱԿ

Սպասվում է երկու ամուսնություն

Այն բանից հետո, երբ Դեմի Մուրը պաշտոնապես հայտարարեց, թե ամուսնանում է, Լեոնարդո դի Կապրիոյի ընկերուհին եւս ամուսնության համաձայնություն տվեց: «Փիփլնյուզ» հանդեսի տվյալներով, Դեմի Մուրը կամուսնանա եկող տարի: Նրա ընտրյալը 25-ամյա դերասան Էշթոն Քաթչերն է, որը նկարահանվել է «Որտե՞ղ է իմ ավտոմեքենան» եւ «Նորապսակներ» ֆիլմերում:

Երջանիկ փեսացուն լրագրողներին պատմել է, որ ինքը Դեմի Մուրին ծնկաչոք խնդրել է դառնալ իր կինը, եւ նա համաձայնել է: «Այդ պահին մենք այնքան երջանիկ էինք, որ նույնիսկ արտասվեցինք», ասել է Քաթչերը:

Ենթադրվում է, որ հարսանիքը տեղի կունենա Լաս Վեգասում: Ըստ որում, հարսի «հոր» դերում հանդես կգա Մուրի նախկին ամուսին Բրյուս Ուիլիսը, որը նրան կտանի եկեղեցու խորանի մոտ եւ համաձայնություն կտա նոր ամուսնությանը: Հարսանիքը, որին հրավիրված են 120 հյուրեր, կարժենա 1 մլն դոլար: Չնայած տարիքային տարբերությանը (Դեմի Մուրը 41 տարեկան է եւ 3 զավակ ունի), երիտասարդ դերասանի ազգականները դեմ չեն ամուսնությանը:

Ինչ վերաբերում է Լեոնարդո դի Կապրիոյին, նա անցյալում երկու անգամ խնդրել էր 23-ամյա բրազիլուհի Գիզել Բանչենի ձեռքը, բայց մերժում էր ստացել: Դի Կապրիոյի ընկերների խոսքերով, երբ դերասանը երրորդ անգամ է առաջարկություն արել, 23-ամյա մանեկենուհին «ուսերը թոթվել է եւ համաձայնել»: Լեոնարդոն նրան հավատարմության երդում է տվել, քանի որ, մեղմ ասած, իդեալական վարքագիծ չի ունեցել վերջին 3 տարիներին, երբ աշխարհագրական առումով հեռու է եղել Գիզելից:

Նա գուշակել էր իր մահը

Բրիտանական «Դեյլի միրոր» թերթը հրապարակել է 1997 թ. Փարիզում ավտովթարից զոհված իշխանուհի Դիանային վերագրվող մի նամակ: BBC-ն հաղորդում է, որ Ուելսի իշխանուհին այդ նամակն իր ողբերգական մահից 10 ամիս առաջ ուղարկել է իր ծառայապետ Փոլ Բարելին, որը երկար ժամանակ եղել է նրա վստահյալ անձը:

Նամակում իշխանուհին հայտնում է, թե գիտի իր դեմ նախապատրաստվող մահափորձի մասին: «Մարդասպանները կխափանեն արգելակները եւ այդպիսով ավտովթար կսարքեն», գրում է նա: Դրանում Դիանան մեղադրում է ամուսնուն՝ արքայազն Չառլզին: «Մահափորձը նախապատրաստվում է Չառլզի նոր ամուսնության համար ուղի հարթելու նպատակով», ընդգծում է նա՝ նշելով նաեւ մահափորձն իրականացնողի անունը, որը «Դեյլի միրորը», սակայն, չի հրապարակել:

Թերթի խմբագրի խոսքերով, Բարելը «երկար ժամանակ սպասել է քննության արդյունքներին, բայց հուսահատվելով որոշել է հրապարակել փաստաթուղթը, որպեսզի ջրի երես հանի մարդասպաններին»: Ինքը՝ ծառայապետը, հաստատում է նամակի իսկությունը: Բարելի խոսքերով, ինքը նամակը հրապարակում է՝ ելնելով իր նախկին հովանավորչուհու շահերից, որն «այլեւս ի վիճակի չէ պաշտպանել իրեն»: «Անցած տարիներին ես հետեւում էի այն մարդկանց, ովքեր պնդում էին, թե ամբողջ ճշմարտությունը գիտեն լեդի Դիանայի զոհվելու վերաբերյալ: Բայց նրանց բոլոր խոսքերը հեռու էին ճշմարտությունից», ասում է Բարելը:

Ներկայումս նա բնակվում է ԱՄՆ-ում: Մեկ տարի առաջ հայրենիքում նրան ամբաստանեցին իշխանուհու ունեցվածքի գողության մեջ: Թագուհու միջամտությունից հետո քրեական գործը կարճվեց: Բայց Բարելը ստիպված հեռացավ Մեծ Բրիտանիայից: Նախկին ծառայապետը շուտով գիրք է հրատարակելու: Նա խոստանում է այնտեղ ամբողջ ճշմարտությունը պատմել Մեծ Բրիտանիայի թագավորական ընտանիքի ամենասիրելի ներկայացուցչուհու ողբերգական մահվան վերաբերյալ:

Պ. Ք.

ԱԶԳ Մարզական

«Ինտերնեյշնլ Մասիս տաբակի» յուրօրինակ նվերն «Արարատ-73»-ի հոբելյանին

«Ագրոբիզնեսի զարգացման կենտրոնի» կազմակերպած «Արմպրոդէքսպո-2003» ցուցահանդեսում, ուր երեկ այցելեց ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, Հայաստանում գործող մի շարք ձեռնարկությունների թվում իր արտադրանքն է ներկայացրել նաեւ «Ինտերնեյշնլ Մասիս տաբակ» ընկերությունը: 2001 թ. հիմնադրված ընկերությունը, որը ղեկավարում է Հայաստանի ծխախոտագործության բնագավառի ամենահեղինակավոր մասնագետներից մեկը՝ ԱԺ պատգամավոր Միքայել Վարդանյանը, կարճ ժամանակահատվածում արդեն իր ուրույն տեղն է գրավել հայաստանյան շուկայում, արտադրանքն արտահանվում է արտասահման: Ընկերությանը հատկացված տաղավարում ներկայացված ապրանքատեսակների մեջ անմիջապես առանձնանում է գեղեցիկ ձեւավորմամբ «Արարատ-73» ծխախոտը: Ինչպես **«Ազգի»** թղթակցի հետ զրույցում նշեց «Ինտերնեյշնլ Մասիս տաբակ» ընկերության հիմնադիր Միքայել Վարդանյանը, «Արարատ-73»-ի լեգենդար թիմի ֆուտբոլիստների եւ մարզիչների լուսանկարներով, «Արարատին» նվիրված քառատողով ծխախոտատուփերով հուշանվերային խմբաքանակի թողարկումը նվիրված է «Արարատի» փառահեղ հաղթանակի 30-ամյակին: Այդ գաղափարը կոլեկտիվում ծնունդ էր առել դեռեւս տարեսկզբին: Դա ընկերության յուրօրինակ նվերն է այդ հոբելյանին: Ինչպես հայտնի է, հոկտեմբերի 24-ին «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում մեծ շուքով ու հանդիսավորությամբ նշվելու է հայկական ֆուտբոլի ամենանշանակալից նվաճման՝ Երեւանի «Արարատի» ԽՍՀՄ չեմպիոնի եւ գավաթակրի կոչմանն արժանանալու 30-ամյակը: Եվ ընկերությունը հաճելի նվեր է պատրաստել այդ հոբելյանին: Նախ, ընկերությունն իր ֆինանսական աջակցությունն է ունեցել հոբելյանական միջոցառման կազմակերպմանը, ապա միջոցառման մասնակիցներին նվիրելու է իր արտադրանքը, ինչը, կարծում ենք, հաճելի հուշանվեր կդառնա մեր վետերան ֆուտբոլիստների համար: Պրն Վարդանյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ հոբելյանական այդ ծխախոտատեսակն արտադրվել է փոքր խմբաքանակով (ընդամենը 400 արկղ) եւ օրերս կհանվի վաճառքի: Ինչ խոսք, լեգենդար թիմի ֆուտբոլիստների լուսանկարներով ծխախոտը գնելու ցանկություն ունեցողների թիվը մեծ կլինի:

Անդրադառնալով ընկերության գործունեությանը, Միքայել Վարդանյանը հետեւյալը նշեց. «Ինտերնեյշնլ Մասիս տաբակ» ընկերությունը հայաստանյան շուկայում արդեն իր կայուն տեղն է գրավում, մինչ այդ արտադրանքն արդեն արտահանվում էր արտասահման, որտեղ ներկայումս հիմնախնդիրներ չունենք: Ցանկանում ենք, որ տեղական շուկայում էլ հաստատուն տեղ գրավենք, քանի որ այսօր ընկերության ձեռնարկությունները կահավորված են ժամանակակից սարքավորումներով, կիրառվում են նոր տեխնոլոգիաներ: Նախկինում Հայաստանից սիգարետներ չէին արտահանվում, քանի որ հին, մաշված սարքավորումները որակյալ արտադրանք չէին կարողանում ապահովել: Այժմ մնում է արտահանման շուկայում գնային ճիշտ քաղաքականություն վարենք եւ մրցունակ լինենք: Իսկ տեղական շուկայում մեր արտադրանքի տեսականին օրեցօր ավելանում է: Արդեն 25 տեսակի ծխախոտներ ունենք, շուտով մինչեւ տարվա վերջ այն կհասնի 50-ի՝ շնորհիվ 2 նոր հոսքագծերի շահագործման: «Արարատ-73» ծխախոտը նույն «Արարատ» ծխախոտն է եւ վաճառվելու է նույն գնով: Այն մեր սրտի խոսքն է լեգենդար թիմի լեգենդար ֆուտբոլիստներին: 1973 թ., երբ թիմը դարձավ ԽՍՀՄ չեմպիոն ու գավաթակիր, այն ժամանակ էլ նման ծխախոտ արտադրվեց: Փաստորեն, սա մեր կողմից հիշողության յուրօրինակ թարմացումն է»:

«Պախտակորի» նախկին ֆուտբոլիստը Հունաստանի լավագույն խաղացող

Տաշքենդի «Պախտակորի» եւ ԽՍՀՄ օլիմպիական հավաքականի նախկին կիսապաշտպան Վասիլիս Խածիպանագիսը ճանաչվել է վերջին 50 տարվա ընթացքում հունական ֆուտբոլի լավագույն խաղացող: 2-րդ տեղը գրավել է «Պանաթինաիկոսի» ֆուտբոլիստ Միմիս Դոմազոսը, 3-րդը հանրահայտ ռմբարկու Միմիս Պապաիոանուն է: Խածիպանագիսին մրցանակը կհանձնվի Նիոնում գտնվող ՈՒԵՖԱ-ի նստավայրում: Հանդիսավոր արարողությանը կմասնակցեն նաեւ եվրոպայի մյուս երկրներում լավագույն ճանաչված ֆուտբոլիստները:

1975 թ. խորհրդային կառավարության որոշմամբ, թույլատրվեց ազգությամբ հույն ԽՍՀՄ քաղաքացիներին արտագաղթել իրենց պատմական հայրենիք: Օգտվելով դրանից, Վասիլիս Խածիպանագիսը, որն արդեն չորս մրցաշրջան հանդես էր եկել «Պախտակորում», 20 տարեկանում հեռացավ ԽՍՀՄ-ից: Պաշտոնական տվյալներով, հենց նա էր առաջին ֆուտբոլիստը, ով իր ցանկությամբ մեկնեց արտերկիր: Հունաստանում նա հանդես եկավ Սալոնիկի «Իրակլիսում», որի կազմում անցկացրեց 15 մրցաշրջան: Կարելի է ասել, որ արտագաղթը, փաստորեն, փրկեց նրա կյանքը, քանի որ նա 1979 թ. օգոստոսի 11-ին իր խաղընկերների հետ կլիներ այն նույն ինքնաթիռում, որը վթարի ենթարկվեց:

Խածիպանագիսը ֆուտբոլային իր գործունեությունը սկսել է Տաշքենդի «Պախտակորում» 1972 թ., որն այդ տարի նվաճեց բարձրագույն խմբի ուղեգիրը: Առաջին հաջողությանը նա հասավ 2 տարի անց՝ ընդգրկվելով «33 լավագույն ֆուտբոլիստների» ցանկում եւ արժանանալով սպորտի վարպետի կոչմանը:

«Իրակլիսի» կազմում նա 1983 թ. արժանացել է Հունաստանի լավագույն ֆուտբոլիստի կոչմանը, իսկ 1976 թ. թիմի հետ նվաճել երկրի գավաթը:

ՃԱԿԱՏԱԳՐԵՐ

Խոակինը «Բետիսում» կխաղա մինչեւ 2010 թ.

Իսպանական ֆուտբոլի ծագող «աստղ» Խոակինը մինչեւ 2010 թ. նոր պայմանագիր է կնքել Սեւիլիայի «Բետիսի» հետ: 22-ամյա ֆուտբոլիստով, որը դարձել է «Բետիսի» առաջատարը, հետաքրքրվում էին եվրոպական մի շարք առաջնակարգ թիմեր, այդ թվում Մադրիդի «Ռեալը» ու «Մանչեսթր յունայթեդը»: Սակայն ակումբի նախագահ Մանուել Ռուիս Դե Լոպերային հաջողվեց համոզել նրան մնալ Սեւիլիայում: Պայմանագրի կնքումից հետո Խոակինը նշել է, որ վերջապես իր երազանքն իրականություն դարձավ եւ ուրախ է, որ իր աշխատանքն ակումբում ըստ արժանվույն կգնահատվի: Ակումբի նախագահը հաստատել է, որ նոր պայմանագրի համաձայն, Խոակինը «Բետիսի» ամենաբարձր վարձատրվող ֆուտբոլիստը կդառնա՝ շրջանցելով բրազիլացի Դենիլսոնին: Ճիշտ է, նրա աշխատավարձի չափը չի հայտնվում, սակայն կարելի է ենթադրել, որ այն կգերազանցի տարեկան 3 մլն եվրոն: Այժմ, երբ որեւէ ակումբ ցանկանում է իր կազմում ընդգրկել Խոակինին, ապա պետք է «Բետիսին» 60 մլն եվրո վճարի:

Ռունին առայժմ չի վաճառվում

«Միլանն» ու «Չելսին» գլխավոր հակառակորդներ են անգլիացի երիտասարդ տաղանդավոր ֆուտբոլիստ Ուեյն Ռունիի համար մղվող պայքարում: Ինչպես տեղեկացրել է «Գացետա դելլա սպորտ» թերթը, իտալական ակումբը պատրաստվում է շուտով առաջարկ կատարել անգլիական «Էվերտոնին», որի կազմում ներկայումս խաղում է Ռունին: Թերթի կարծիքով, «Միլանի» ֆինանսական վիճակը կայուն է, քան իտալական մյուս թիմերինը եւ Բեռլուսկոնին պատրաստ է խոշոր գումար վճարել Ռունիի համար: Սակայն «Չելսին» ֆինանսական առումով ավելի բարվոք վիճակում է եւ ըստ անգլիական լրատվամիջոցների հաղորդագրության, Ռոման Աբրամովիչը Ռունիի համար 35 մլն ֆունտ ստեռլինգ է առաջարկել: Այս փաստը հերքել են ֆուտբոլիստի գործակալները՝ նշելով, որ «Չելսիի» ներկայացուցիչների հետ Ռունին ոչ մի բանակցություն չի վարել: Ռունին իրեն լավ է զգում «Էվերտոնում», նրա պայմանագրի ավարտին դեռ 3 տարի ժամանակ կա, եւ ֆուտբոլիստը չի պատրաստվում որեւէ ակումբ տեղափոխվել: «Էվերտոնի» նախագահն էլ նշել է, որ Ռունին չի վաճառվում:

«Մ-3»-ն Սալգադոյին պայմանագիր է առաջարկում

Իտալական AS շաբաթաթերթի հաղորդագրության համաձայն, «Մանչեսթր յունայթեդը» չորսամյա պայմանագիր է առաջարկել Մադրիդի «Ռեալի» պաշտպան Միչել Սալգադոյին: Այդ ընթացքում նա կստանա 15 մլն եվրո: Սալգադոյի պայմանագրի ժամկետը «Ռեալի» հետ ավարտվում է 2004 թ. հունվարի 1-ին, եւ թեեւ ֆուտբոլիստը ցանկանում է մնալ «արքայական» ակումբում, սակայն «Մանչեսթր յունայթեդը» հույս ունի նրան ընդգրկել իր կազմում: Անգլիական ակումբը պատրաստ է Սալգադոյին վճարել 2 անգամ ավելի, քան նա ներկայումս վաստակում է «Ռեալում»: Սալգադոն առայժմ հրաժարվում է մեկնաբանել AS շաբաթաթերթի հաղորդագրությունը:

Անհաջող մեկնարկ

Բուլղարիայում մեկնարկել է ֆուտբոլի եվրոպայի պատանեկան առաջնության (մինչեւ 17 տարեկաններ) ընտրական 7-րդ խմբի մրցաշարը: Հաջորդ փուլի 2 ուղեգրերի համար մրցավեճի են բռնվել Հայաստանի, Բուլղարիայի, Հոլանդիայի, Սերբիա-Չեռնոգորիայի հավաքականները: Մեր պատանի ֆուտբոլիստներն անհաջող սկսեցին մրցաշարը: Մեկնարկային տուրում հայ ֆուտբոլիստները հանդիպեցին Սերբիա-Չեռնոգորիայի իրենց հասակակիցների հետ: Հանդիպման 20-րդ րոպեին հաշիվը բացեց մրցակցի խաղացող Պրոջիչը: Ընդմիջումից հետո մեր ֆուտբոլիստներին հաջողվեց վերականգնել հավասարակշռությունը: 49-րդ րոպեին Ժորա Հովհաննիսյանը խփեց պատասխան գնդակը: Սակայն, ցավոք, խաղավարտից 10 րոպե առաջ մեր ֆուտբոլիստները երկրորդ գնդակը բաց թողեցին: Կաչարի խփած գոլը հաղթանակ պարգեւեց Սերբիա-Չեռնոգորիայի ընտրանուն:

Անդրանիկ տուրի մյուս խաղում Հոլանդիայի հավաքականը 2-0 հաշվով հաղթեց տանտերերին: Այսօր կկայանան ընտրական մրցաշարի 2-րդ տուրի հանդիպումները: Հայաստանի հավաքականը ուժերը կչափի հոլանդացիների հետ, իսկ բուլղարացիները կմրցեն Սերբիա-Չեռնոգորիայի հավաքականի հետ: Ավարտական տուրը կկայանա հոկտեմբերի 24-ին: Այդ օրը մեր պատանիները կհանդիպեն տանտերերի հետ:

Խաղը կկայանա Վալենսիայում

Իսպանիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան արդեն ընտրել է այն մարզադաշտը, որտեղ երկրի ազգային հավաքականը եվրոպայի առաջնության ընտրական եզրափակիչ փուլի ուղեգրի համար անցումային խաղում կհյուրընկալի Նորվեգիայի ընտրանուն: Դա Վալենսիայի «Մեստալյա» մարզադաշտն է, որը նախատեսված է 55 հազար հանդիսականի համար: Նորվեգացիների հետ հանդիպումն անցկացնելուն հավակնում էին նաեւ Մադրիդի «Սանտյագո Բեռնաբեուն» եւ Սեւիլիայի օլիմպիական մարզադաշտը: «Մեստալյա» մարզադաշտի ընտրության հարցում քիչ դեր չի խաղացել այն հանգամանքը, որ հավաքականի 5 անդամներ «Վալենսիայից» են: Նրանցից չորսը ՀՀ հավաքականի հետ երեւանյան մրցախաղում թիմի մեկնարկային կազմում էին:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Օրվա հետքերով

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀՅՈՒՊԱՏՈՍԻ ԳՐԱՌՈՒՄՆԵՐԻՑ ՎԻԶԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԻ ԳՆԱԼԻՍ

Մեր շարքի այս ամսվա քննարկման առարկան ԱՄՆ հյուպատոսական գործունեության առնչվող բազմաթիվ հարցերի պատասխաններն են:

■ Ի՞նչ պետք է վերցնեմ ինձ հետ հարցազրույցի ներկայանալիս:

Ձեր հարցազրույցի կտրոնը վերցնելիս դեսպանատան ներկայացուցիչը կասի, թե ինչ պետք է վերցնեք հարցազրույցի ներկայանալիս: Անհրաժեշտ փաստաթղթերից բացի պետք է ներկայացնել աշխատանքի առկայությունը, ընտանեկան կապերը եւ ֆինանսական կայունությունը հաստատող փաստարկներ, որոնք կհաստատեն Ձեր վերադարձը Հայաստան: Այս կապերի առկայությունը ստուգելու նպատակով հնարավոր է, որ հյուպատոսը պահանջի Ձեր ընտանիքի անդամների անձնագրերը եւ աշխատանքի վայրից փաստաթղթեր: Ամեն դեպքում հարկ է նշել, որ չկա փաստաթղթերի այնպիսի փաթեթ, որի առկայության դեպքում երաշխավորվում է վիզայի ստացումը: Սակայն ամենակարեւորը հարցազրույցի ժամանակ ճշմարտությունն ասելն է եւ իրական փաստաթղթեր ներկայացնելը: Եթե հյուպատոսը հայտնաբերում է, որ դիմորդը ստում է, հնարավոր է, որ վերջինս մշտապես զրկվի ԱՄՆ մուտքի հնարավորությունից:

■ Ինչո՞ւ է հյուպատոսին անհրաժեշտ իմանալ, թե որտեղ են գտնվում իմ մոտ ազգականները:

Հարցազրույցի ժամանակ դուք պետք է կարողանաք ներկայացնել համոզիչ փաստարկներ, որ ճանապարհորդությունից հետո վերադառնալու եք Հայաստան: Հայաստանի հետ Ձեր ունեցած կապերի հավաստման ուղիներից մեկը Ձեր ընտանիքի անդամների գտնվելու վայրի մասին տվյալների ներկայացումն է: Հյուպատոսը սովորաբար պահանջում է ներկայացնել Հայաստանում բնակվող Ձեր ընտանիքի անդամների անձնագրերը, ինչը փաստում է, որ նրանք այստեղ են, եւ այդպիսով դուք կապված եք Հայաստանին ու կվերադառնաք:

■ Ես ՀՀ քաղաքացի չեմ, սակայն բնակվում եւ աշխատում եմ Հայաստանում: Կարո՞ղ եմ ԱՄՆ վիզայի համար դիմել Երեւանում:

Ոչ, ներգաղթային վիզայի համար դիմող բոլոր անձինք պետք է կարողանան համոզել հյուպատոսին, որ իրենք վերադառնալու են Հայաստան: Եթե դուք կարծում եք, որ Հայաստանի հետ Ձեր ունեցած կապերը բավարար են հյուպատոսին համոզելու, որ կվերադառնաք, ապա, անշուշտ, կարող եք ներկայացնել վիզայի դիմում: Այնուամենայնիվ, եթե Ձեր ժամանակի մեծ մասն անցկացնում եք մեկ այլ երկրում, ապա վիզա ստանալու համար պետք է դիմեք այդ երկրի հյուպատոսական ծառայությանը կամ այլ երկրներում ԱՄՆ այն դեսպանատներին կամ հյուպատոսարաններին, որոնք սպասարկում են տվյալ երկրի քաղաքացիներին:

■ Եթե ես ստանում եմ ոչ ներգաղթային բիզնես կամ տուրիստական վիզա, ապա ինչքա՞ն ժամանակ կարող եմ մնալ ԱՄՆ-ում:

ԱՄՆ ժամանելիս ներգաղթային պաշտոնյան կորոշի, թե ինչքան դուք կարող եք մնալ ԱՄՆ-ում: Սովորաբար Ձեր վիզայի կողքին դրվում է դրոշմակնիք, որտեղ նշվում է, որ ԱՄՆ-ում կարող եք մնալ առավելագույնը վեց ամիս: Իհարկե, սա չի նշանակում, որ անպայմանորեն պետք է այնտեղ մնաք վեց ամիս: Ընդհանուր առմամբ, խելամիտ կլինի ԱՄՆ-ում մնալ այնքան, ինչքան նշել եք Ձեր դիմումում: Եթե դրանից երկար մնաք, հետագա հարցազրույցների ժամանակ երբ հյուպատոսը հարցնի, թե ինչու եք Ձեր նշածից երկար մնացել, դժվարություններ ի հայտ կգան:

■ Ի՞նչ կարող եմ անել, եթե հարցազրույցին մոռացել եմ բերել այն բոլոր փաստաթղթերը, որ պահանջել է հյուպատոսը:

Եթե հյուպատոսը կարծում է, որ անհրաժեշտ են նաեւ այլ փաստաթղթեր կամ էլ ուզում է, որ ներկայացնեք այլ փաստաթղթեր, ապա նա կասի Ձեզ այդ մասին եւ կխնդրի, որ դրանք ներկայացնեք ինչքան հնարավոր է շուտ: Սա նշանակում է, որ Ձեր գործը կողքի է դրվում մինչեւ լրացուցիչ փաստաթղթերի ներկայացումը: Սա չի նշանակում, որ Ձեզ մերժել են: Լրացուցիչ վճարում չի պահանջվում: Դուք պարզապես ներկայանում եք եւ ցույց եք տալիս Ձեր անձնագրի վերջում դրված դրոշմակնիքը: Պահանջված փաստաթղթերը ներկայացնելուց հետո, հյուպատոսը արդեն կկարողանա որոշում կայացնել Ձեր վիզայի վերաբերյալ: Հիշեք, որ կարող եք լրացուցիչ փաստաթղթեր ներկայացնել միայն այն դեպքում, եթե դա պահանջում է հյուպատոսը:

■ Ինչպե՞ս կարող եմ սովորել ԱՄՆ-ում:

ԱՄՆ-ում սովորելու համար անհրաժեշտ է, որ ունենաք «F» տեսակի կամ ուսանողական վիզա: Այս կարգի վիզա ստանալու համար նախ պետք է դիմեք Ձեր նախընտրած ուսումնական հաստատության ընդունելության հարցերով բաժին: Եթե ընդունվում եք այդ հաստատություն եւ ունեք անգլերենի իմացության պահանջվող մակարդակը, ապա հաստատությունը Ձեզ կտրամադրի ուսանողական վիզա ստանալու համար անհրաժեշտ փաստաթղթեր: Այդ դեպքում արդեն դեսպանատան հետ կարող եք պայմանավորվել հարցազրույցի մասին: Այս վիզաները գործում են միայն ուսումնառության ժամանակահատվածում:

■ Ինձ բազմիցս մերժել են: Կարո՞ղ եմ նորից դիմել:

Ամենայն հավանականությամբ Ձեզ մերժել են, քանի որ չեք համոզել հյուպատոսին, որ կվերադառնաք: Դա կարող է պայմանավորված լինել այն հանգամանքով, որ այժմ Հայաստան վերադառնալու բավարար հիմքեր չունեք կամ էլ Ձեր ընկերներից կամ ազգականներից մեկը նախկինում չարաշահել է իր ոչ ներգաղթային վիզան: Ամեն դեպքում, ճիշտ կլինի, եթե դուք սպասեք մինչեւ այն պահը, երբ վստահաբար կկարողանաք համոզել հյուպատոսին, որ վերադառնալու եք: Չարժե պարզապես կրկին ու կրկին փորձել բախտը:

Եթե դուք ԱՄՆ հյուպատոսական ծառայությունների վերաբերյալ այլ հարցեր ունեք, զանգահարեք ԱՄՆ դեսպանատուն 52-46-61 հեռախոսահամարով կամ գրեք consular@usa.am հասցեով:

ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉՆԵՐ

«Մայքրոսոֆտ»-ի «Օֆիս-2003»-ը հանվում է համաշխարհային վաճառքի

ՓԱՐԻԶ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Մայկրոսոֆտ» համակարգչային հսկան այսօր բոլոր երկրներում վաճառքի է հանում իր դասական արգասիքի նոր սերունդը՝ «Մայկրոսոֆտ Օֆիս-2003»-ը: «Օֆիս-2003»-ի շնորհանդեսը Նյու Յորքում կանցկացնի ընկերության ղեկավար Բիլ Գեյտսը:

Ինչպես նշում են մասնագետները, ծրագիրն սկզբունքորեն նոր ճարտարապետություն ունի՝ էլեկտրոնային փոստի ծավալչափով աշխատանքի համար: Այն թույլ է տալիս խուսափել անհարկի ուղերձներից, ինչպես նաեւ բավականին մեծացնում է պաշտպանությունը համակարգչային վիրուսներից:

«Օֆիս-2003»-ն ավելի հարմար եւ պարզ է օգտագործման մեջ եւ ունի բազմաթիվ լրացուցիչ գործառնություններ, որոնք բացակայում են ծրագրի նախկին տարբերակներում: Դրա գլխավոր խնդիրներից մեկն է օգնել օգտագործողին գլուխ հանելու հաղորդագրությունների ավելի ու ավելի մեծացող հոսքերից: Մասնագետներն այն կարծիքին են, որ «Մայկրոսոֆտի» ինժեներներին դա հաջողվել է անել վերահսկողության ավելի բարդ համակարգի եւ տեքստերի բովանդակության ու գրաֆիկական ֆայլերի ստուգման հաշվին:

Հաշվարկների համաձայն, «Մայկրոսոֆտն» իր գոյության ընթացքում ամբողջ աշխարհում վաճառել է տարբեր սերունդների «Օֆիս» համակարգչային ծրագրի 300 միլիոն օրինակ:

TRADE PARTNERS UK
www.tradepartners.gov.uk

Մեծ Բրիտանիայի դեսպանատան կոմերցիոն բաժինը կազմակերպում է

«Բրիտանական ապրանքների եւ ծառայությունների»

ցուցահանդես: Այն ընկերությունները, որոնք ապրանքներ եւ ծառայություններ են ներկրում Մեծ Բրիտանիայից եւ որոնք ցանկանում են մասնակցել ցուցահանդեսին, խնդրվում է զանգահարել դեսպանատան կոմերցիոն բաժին հետեւյալ հեռախոսահամարներով՝ 264301, բջջ. 403306: Ցուցահանդեսը տեղի կունենա ս. թ. դեկտեմբերի 11-12-ը: Գրանցման վերջին ժամկետը նոյեմբերի 20-ն է:

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԲԱԺԻՆ

TRADE PARTNERS UK
www.tradepartners.gov.uk

Մեծ Բրիտանիայի դեսպանատան կոմերցիոն բաժինը հրավիրում է գործարար մարդկանց եւ ընկերություններին մասնակցելու

«Ինչպես գտնել գործընկեր Մեծ Բրիտանիայում»

թեմայով սեմինարին: Կներկայացվեն կոմերցիոն բաժնի կողմից մատուցվող ծառայությունների շրջանակը: Այն տեղի կունենա Մեծ Բրիտանիայի դեսպանատանը (Բաղրամյան 34), ս. թ. նոյեմբերի 28-ին, ժամը 15:00-ին: Մուտքն ազատ է: Գրանցման համար խնդրվում է զանգահարել դեսպանատան կոմերցիոն բաժին հետեւյալ հեռախոսահամարներով՝ 264301, բջջ. 403306: Գրանցման վերջին ժամկետը նոյեմբերի 20-ն է:

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԲԱԺԻՆ

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 22.10.2003 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	557.11	551.50	562.70
EUR	1	եվրո	647.53	643.60	651.40
RUR	1	ռուս. ռուբլի	18.61	17.50	19.70

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

մրցութային կարգով աշխատանքի է հրավիրում

• **Կաքսայասան հնզաղանի**

Թեկնածուները պետք է ունենան միջնակարգ մասնագիտական կրթություն, կաքսայասան շահագործման իրավունք եւ առնվազն երկու տարվա համապատասխան աշխատանքային փորձ:

Պահանջվող փաստաթղթերն են՝ կրթության եւ կաքսայասան շահագործման իրավունքի վկայական, ուսման եւ աշխատանքային փորձի մասին տեղեկություններ: Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. հոկտեմբերի 28-ը, ժ. 17:45-ը:

Դիմել ՀԱՀ-ի կադրերի բաժին հետեւյալ հասցեով՝ Մարշալ Բաղրամյան 40 պող., 50ա սենյակ:

անվճար ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեր թերթում անվճար հայտարարություններ հրապարակելու ցանկություն ունեցողներին խնդրում ենք դրանք գրավոր ներկայացնել խմբագրության տնօրենությանը: Հասցեն՝ Հանրապետության 47:

- Նորքի VII զանգվածում 4 սենյականոց բնակարանի 1 սենյակը տրվում է վարձով ուսանողի: Զանգահարել՝ 09 48 46 25:
- Վաճառվում է գիտական եւ ճանաչողական մեծ արժեք ունեցող, հանրագիտարանային բնույթի քարտեզ «Արեւմտյան Հայաստան-1914» (Երեւան-2003): Հեռ.՝ 26-01-37:
- Բուհերի ուսանողների հետ պարապում եմ բարձրագույն մաթեմատիկա: Հեռ.՝ 351879:
- Վաճառվում է Նորքի IV զ. I հ. 14 շենքի առաջին հարկում տարածք 60 քմ, գինը պայմանագրային: Հեռ.՝ 63-58-30, զանգել 9.00-16.00:
- Երեւանի Նոր Նորքի VII միկրոշրջանում վաճառվում է 6x4, 2x3,5 մետր չափերով, երկսակ պատերով երկաթե ավտոտնակ, որը կարելի է տեղափոխել այլ վայր եւ օգտագործել նաեւ եւ ավտոտնակ, եւ տեխսպասարկման, եւ խանութի համար: Հեռ.՝ 58-01-30 (շուրջօրյա), 65-66-13 (ժամը 20-ից հետո):
- Վաճառվում է Ս. Խորենացու 3-րդ նրբ., տուն 17, բնակելի 2 սենյակ, 33,2 քմ, օժանդակ կառույց՝ 32 քմ, առանց միջնորդի: Գինը՝ պայմանագրային: Հեռ.՝ 63-88-93:
- Տրվում է վարձով 2 սենյականոց շքեղ նորոգված եւ կահավորված բնակարան Կոմիտաս թաղամասում: Վարձը՝ 180 դոլար: Հեռ.՝ 23-35-04:
- Վաճառվում է հողատարածք (հարմար է արտադրության համար) 1200 քմ, հասցեն՝ Նորագավիթ, 4-րդ փ. 30 տուն: Տուն՝ 4 սեն., 1 հարկում, լողավազանով, ծառերով, ավտոտնակով: Հեռ.՝ 54-21-94, 8-98 (էղիկ)
- Վաճառվում է նոր տոմբայով «Չայկա» կարի մեքենա՝ էլ. շարժիչով: Գինը՝ 100 դոլար: BMW-520 ավտոմեքենայի հետնամասի պահեստամասեր շատ էժան գնով: Հեռ.՝ 53-36-07:
- Վաճառվում է 2 սենյականոց բնակարան Սարյան փողոցում, 9/5 հարկ, արեւկող, մաքուր, ջրնակեցված, առանց միջնորդի: Նախնական գինը՝ 23.000 դոլար: Հեռ.՝ 63-70-69:

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Գինդ» տպարանում, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 21. 10. 2003 Գինը՝ 100 դրամ